

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กัลยา วานิชย์บัญชา. การใช้ SPSS for Windows ในการวิเคราะห์ข้อมูล. พิมพ์ครั้งที่ 5. ภาควิชาสถิติ

คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย : ห้างหุ้นส่วนจำกัด ซี เค
แอนด์ เอส โฟโต้สตูดิโอ, 2545.

ขวัญสกุล เต็งอำนวย. สภาพแวดล้อมของการควบคุม. วารสารนักบัญชี (ส.ค.-พ.ย.2544) :

หน้า 63-69

จรินทร์ เทศะวานิช. เงิน ตลาดการเงินและสถาบันการเงิน ฉบับปรับปรุงและเพิ่มเติม. สาขาวิชา

เศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. สำนักพิมพ์ซีเอ็ดยูเคชั่น, 2546.

เจริญ เจษฎาวัดย์. การปฏิบัติที่ดีที่สุดในวิชาชีพตรวจสอบภายใน ตอนที่ 1 : ฤกษ์แห่งความสำเร็จ.

กรุงเทพมหานคร : พอดี, 2545.

เจริญ เจษฎาวัดย์. ระบบการควบคุมภายในของธนาคารและสถาบันการเงิน. กรุงเทพมหานคร :

บพิตรการพิมพ์, 2526.

ดรชนี บุญเหมือนใจ. เอกสารการสอนชุดวิชา การสอบบัญชี การบัญชีภาษีอากร และการวางแผน

ภาษี. พิมพ์ครั้งที่ 4. สาขาวิชาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2546:

หน้า 144-145.

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ; พิไล เปี่ยมพงศ์สานต์ และคนอื่นๆ. แนวทางการปฏิบัติการ

ตรวจสอบภายใน ฉบับปรับปรุงใหม่. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : ฝ่ายจดทะเบียน

(ด้านมาตรฐานการเปิดเผยสารสนเทศ) ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2541.

ธนาวรรณ อนุรักษ์บัณฑิต. ลักษณะงานตรวจสอบภายใน. วารสารบริหารธุรกิจ ฉบับที่ 79 (กรกฎาคม-

กันยายน 2541) : หน้า 36-46.

นราศรี ไวนิชกุล และ ชูศักดิ์ อุดมศรี. ระเบียบวิธีวิจัยธุรกิจ. พิมพ์ครั้งที่ 10. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาล-

งกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.

นิพันธ์ เห็นโชคชัยชนะ. เอกสารการสอนชุดวิชา การสอบบัญชี การบัญชีภาษีอากร และการวางแผน

แผนภาษี. พิมพ์ครั้งที่ 4. สาขาวิชาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช,

2546: หน้า 270-274.

ปราโมทย์ กมลนรรณาด. วิธีปฏิบัติและปัญหาในการตรวจสอบภายในของธนาคารพาณิชย์.

วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาการบัญชี ภาควิชาพาณิชยศาสตร์และการบัญชี

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518.

- เมธา สุวรรณสาร. การสร้างกรอบการกำกับดูแลกิจการที่ดี (Good Corporate Governance) กับการบริหารความเสี่ยงขององค์กร. วารสารนักบัญชี (ธ.ค. 2543-มี.ค.2544):หน้า31-38.
- วรางคณา ภัทรเสน .The Role of Disclosure in Strengthening Corporate Governance and Accountability.วารสารนักบัญชี. (ธ.ค. 2543 – มี.ค. 2544) หน้า 39-43
- ศรีรัตน์ เมธิ์สุภาพ. ผู้บริหารกับงานตรวจสอบภายใน. วารสารจุฬาลงกรณ์ปริทัศน์ (ตุลาคม-ธันวาคม 2539) : หน้า 95-101.
- ศิลปพร ศรีจันทร์เพชร. เอกสารการสอนชุดวิชา การสอบบัญชี การบัญชีภาษีอากร และการวางแผนภาษี. พิมพ์ครั้งที่ 4. สาขาวิชาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2546: หน้า 85-90.
- สมพงษ์ พรอุปถัมภ์.การสอบบัญชี. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : ธรรมนิติ,2545.
- สมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย. มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 300 การวางแผนงานสอบบัญชี. กรุงเทพมหานคร. (ม.ป.ท.),2542.
- สมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย. มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 310 ความรู้เกี่ยวกับธุรกิจที่ตรวจสอบ. กรุงเทพมหานคร. (ม.ป.ท.),2542.
- สมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย. มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 400 การประเมินความเสี่ยงในการสอบบัญชีกับการควบคุมภายใน.กรุงเทพมหานคร. (ม.ป.ท.),2544.
- สมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย. มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 610 การพิจารณาผลงานตรวจสอบภายใน.กรุงเทพมหานคร.(ม.ป.ท.),2544.
- สุธารักษ์ รตโนภาส. ระบบบัญชีของบริษัทเงินทุนและหลักทรัพย์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาการบัญชี พาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,2526.
- สุวิมล กุลาเลิศ . Risk Management ควรเริ่มต้นหรือยัง ? . วารสารนักบัญชี (เม.ย.-ก.ค.2544) : หน้า 69-72.
- อนันต์ชัย คงจันทร์.การกำกับดูแลกิจการในประเทศไทย. วารสารจุฬาลงกรณ์ปริทัศน์. ฉบับที่ 53 (ต.ค.-ธ.ค. 2544) : หน้า 19-45.
- อนุชิต อัมมารักษ์ิตานนท์. การตรวจสอบภายในของธุรกิจเงินทุนและหลักทรัพย์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาการบัญชี พาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530.

ภาษาอังกฤษ

- Anandarajan, Asokan, Gary, and Kleinman. Decision-making differences between big six and non-big six auditing firm : the implications for the internal audit function. Managerial Auditing Journal vol.15 no.6 (2000) : pp.295-305.
- Arnold Scheider. Modeling external auditors' evaluations of internal auditing. Journal of Accounting Research vol.22 no. 2 (Autumn 1984): pp.657-678.
- Arnold Scheider. The reliance of external auditors on the internal audit function. Journal of Accounting Research vol.23 no.2 (Autumn 1985) : pp.911-919 .
- Brody, Richard G;Golen, Steven P;Reckers, and Phillip M J .An empirical investigation of the interface between internal and external auditors. Accounting & Business Research Vol.28 No.3 (Summer 1998): pp.160-171.
- Chang, Stanley Y.,Roselyne. Avoiding fraud and irregularities in financial institutions: a control-oriented approach. Managerial Auditing Journal vol.18 no.7 (1993): pp.15-18.
- D. Dewey Ward, Robertson. Reliance on internal auditors. Journal of Accountancy October (1980): pp.62-73.
- D. Jordan Lowe, Kurt Pany ,and Marshall A. Geiger. The effects of internal audit outstanding on perceived external auditor independence. Auditing: A Journal of Practice & Theory vol.18 Supplement (1999): pp.7-26.
- Ganesh Krishnamoorthy. A cascaded inference model for evaluation of the internal audit report. Decision Sciences vol.32 no.3 (Summer 2001) : pp.499-520.
- Ganesh Krishnamoorthy. A multistage approach to external auditors' evaluation of the internal audit function. Auditing: Journal of Practice and Theory vol.21 no.1 (March 2002):95-121 pp.
- Loren L. Margheim. Further evidence on external auditors' reliance on internal auditors. Journal of Accounting Research vol.24 no. 2 (Spring 1986):194-205 pp.
- Loren Margheim, Ray Whittinton. The effects of risk, materiality, and assertion on external auditors' reliance on internal auditors. Auditing: Journal of Practice and Theory vol.12 no.1 (Spring 1993): pp.50-64.

- Mario J. Maletta, Thomas Kida. The effect of risk factors on auditors' configural information processing. The Accounting Review vol.68 no.3 (July 1993): pp.681-691.
- Paul R. Brown. Independent auditor judgement in the evaluation of internal audit functions. Journal of Accounting Research vol.21 no. 2 (Autumn 1983): pp.444-455.
- Terry J. Engle. Managing external auditor relationships. Internal Auditor.(August 1999) : pp.66-69.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก

แบบสอบถามสำหรับผู้สอบบัญชีอิสระ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**การใช้ผลงานของผู้ตรวจสอบภายในโดยผู้สอบบัญชีในการตรวจสอบงบการเงินของ
ธนาคารพาณิชย์ ธุรกิจเงินทุน และธุรกิจหลักทรัพย์ในประเทศไทย**

แบบสอบถามสำหรับผู้สอบบัญชี

การตอบแบบสอบถาม : ให้ใช้เครื่องหมาย / ใน และช่องว่าง (....) ขอความกรุณาท่านตอบคำถามทุกข้อตามความเป็นจริง (ให้ท่านเลือกตอบแบบสอบถามจากการสอบบัญชี ระหว่างปี 2545 ถึง 2546 ของสถาบันการเงินเพียง 1 แห่งเท่านั้น)

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบ

1. อายุ (ปี)

ต่ำกว่า 30 ปี   30-39 ปี   40-49 ปี   ตั้งแต่ 50 ปีขึ้นไป
2. ระดับการศึกษาของท่าน

ปริญญาตรี   ปริญญาโท   ปริญญาเอก   อื่นๆ(ระบุ).....
3. ประสบการณ์ในการทำงานสอบบัญชีของท่าน

ต่ำกว่า 5 ปี   5-9 ปี   10-14 ปี   ตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป
4. ปัจจุบันท่านดำรงตำแหน่งใดในสำนักงานสอบบัญชี

Manager or Supervisor   Senior in charge   อื่นๆ (ระบุ.....)
5. ท่านเกี่ยวข้องกับการสอบบัญชีในสถาบันการเงินข้างต้นอย่างไร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

เป็นผู้วางแผนการตรวจสอบ   เป็นผู้ควบคุมงานตรวจสอบ

เป็นผู้ปฏิบัติงานตรวจสอบ   อื่นๆ (ระบุ.....)
6. ท่านเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจใช้ผลงานของผู้ตรวจสอบภายในอย่างไร

เป็นผู้ตัดสินใจ   เป็นผู้สอบทานการตัดสินใจที่ทำโดย.....

ไม่เกี่ยวข้อง   อื่นๆ (ระบุ.....)

ส่วนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของสถาบันการเงินที่ผู้ตอบทำการตรวจสอบ

7. ธุรกิจที่ท่านทำการสอบบัญชีคือ

ธนาคารพาณิชย์   บริษัทเงินทุน   บริษัทหลักทรัพย์
8. ธุรกิจที่ท่านทำการสอบบัญชีข้างต้นเป็นบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยหรือไม่

เป็น   ไม่เป็น
9. สินทรัพย์รวมสุทธิ (ประจำปี) ของธุรกิจที่ท่านทำการสอบบัญชีข้างต้นอยู่ในระดับใด (หน่วย : ล้านบาท)

ต่ำกว่า 50,000   50,000-99,999   100,000-149,999   ตั้งแต่ 150,000 ขึ้นไป

ส่วนที่ 3 ลักษณะและเหตุผลของผู้สอบบัญชีในการใช้ผลงานของผู้ตรวจสอบภายใน

10. ท่านมีการใช้ผลงานของผู้ตรวจสอบภายในประกอบการสอบบัญชีประจำปีของลูกค้ารายนี้ของท่านหรือไม่

- ใช่ ไม่ใช่ (ไปส่วนที่ 4)

11. ท่านมีการใช้ผลงานตรวจสอบภายในในด้านใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ตรวจสอบทางการเงิน (Financial Audit) ตรวจสอบการปฏิบัติตามข้อกำหนด (Compliance Audit)
 ตรวจสอบการดำเนินงาน (Operating Audit) อื่นๆ(ระบุ).....

12. ให้ท่านจัดลำดับผลงานแต่ละด้านของผู้ตรวจสอบภายในที่ท่านใช้ (โดย 1 หมายถึง ท่านได้รับประโยชน์สูงสุดจากการใช้ผลงานนั้น)

- ตรวจสอบทางการเงิน (Financial Audit) ตรวจสอบการปฏิบัติตามข้อกำหนด (Compliance Audit)
 ตรวจสอบการดำเนินงาน (Operating Audit) อื่นๆ(ระบุ).....

13. ในการศึกษาครั้งนี้มุ่งศึกษาถึงผลงานของผู้ตรวจสอบภายในด้านการตรวจสอบทางการเงิน (Financial Audit) จึงขอทราบถึงลักษณะการใช้ผลงานของผู้ตรวจสอบภายในด้านนี้ต่อการสอบบัญชีของท่าน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ข้อ 1 ประเมินความเชื่อถือได้ของข้อมูลทางการเงินจากรายงานการตรวจสอบภายใน
 ข้อ 2 ให้ผู้ตรวจสอบภายในช่วยทำงานให้บางส่วนหรือให้ผู้ตรวจสอบภายในเป็นผู้ช่วยในการตรวจสอบบางเรื่องที่ท่านต้องการ
 อื่นๆ ระบุ.....

14. เหตุผลที่ท่านใช้ผลงานของผู้ตรวจสอบภายในด้านการตรวจสอบทางการเงินคือ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- เป็นนโยบายของสำนักงานสอบบัญชีของท่าน
 ท่านได้ปฏิบัติตามข้อกำหนดในมาตรฐานการสอบบัญชี
 ท่านต้องการลดต้นทุนในการปฏิบัติงานสอบบัญชี
 ท่านต้องการเพิ่มประสิทธิผลและประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานสอบบัญชี
 ท่านต้องการความเพียงพอของหลักฐานการสอบบัญชี
 ท่านต้องการประเมินค่าใช้จ่ายในการตรวจสอบโดยรวมของงานสอบบัญชีเพื่อกำหนดค่าสอบบัญชี
 อื่นๆ ระบุ.....

15. ท่านมีระดับการใช้ผลงานของผู้ตรวจสอบภายใน (ด้านการตรวจสอบทางการเงิน) อยู่ในระดับใด

- ข้อ 1 ใช้ผลงานของผู้ตรวจสอบภายในต่ำกว่าร้อยละ 25
 ข้อ 2 ใช้ผลงานของผู้ตรวจสอบภายในระหว่างร้อยละ 25-50
 ข้อ 2 ใช้ผลงานของผู้ตรวจสอบภายในมากกว่าร้อยละ 50

16. ท่านมีการใช้ผลงานตรวจสอบภายใน (ด้านการตรวจสอบทางการเงิน) เรื่องใดบ้าง (เลือกตอบในเรื่องที่ท่านมีการใช้ผลงานตรวจสอบภายในเท่านั้น โดยการตอบแบบสอบถาม: ให้ใช้เครื่องหมาย / ในช่องว่าง.....)

การตรวจสอบรายการที่สำคัญในงบการเงินของธนาคารพาณิชย์ ธุรกิจเงินทุนและธุรกิจหลักทรัพย์	ลักษณะผลงานของผู้ตรวจสอบภายในที่ท่านใช้	
	ผลการทดสอบการควบคุม	ผลการทดสอบเนื้อหาสาระ
1. แหล่งที่มาของเงินทุน a. เงินฝาก(เงินรับฝาก) b. เงินกู้ยืม c. เจ้าหนี้ธุรกิจหลักทรัพย์ d. หนี้สินระยะยาวและหนี้สินอื่น e. อื่นๆ ระบุ.....	....	....
2. แหล่งใช้ไปของเงินทุน a. เงินสดและเงินฝากธนาคาร b. เงินให้กู้ยืม (Loans) c. เงินเบิกเกินบัญชี (Overdraft) d. การซื้อลดตั๋วเงิน (Discounting bills) e. ลูกหนี้ธุรกิจหลักทรัพย์ f. การลงทุนในตราสารหนี้/ตราสารทุน g. สินทรัพย์ระยะยาวและสินทรัพย์อื่น h. อื่นๆ ระบุ.....	....	....
3. การตรวจสอบรายการนอกงบดุล/ภาระผูกพัน a. การอวัลตั๋วเงิน/การค้ำประกันการกู้ยืม b. เล็ดเตอร์ออฟเครดิต c. ภาระตามตั๋วแลกเงินที่ยังไม่ครบกำหนด d. หนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (NPL) e. อื่นๆ ระบุ.....	....	....
4. การตรวจสอบรายการที่สำคัญในงบกำไรขาดทุน a. รายได้และค่าใช้จ่ายดอกเบี้ยและเงินปันผล b. รายได้และค่าใช้จ่ายธุรกิจหลักทรัพย์ c. ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการกู้ยืม d. อื่นๆ ระบุ.....	....	....

ส่วนที่ 4 ประโยชน์ของงานตรวจสอบภายในต่อการวางแผนงานของผู้สอบบัญชี

17. ท่านเห็นว่าผลงานตรวจสอบภายในมีผลต่อการวางแผนงานสอบบัญชีของท่านอย่างไร
(การตอบแบบสอบถาม : ให้ใช้เครื่องหมาย / ในช่องว่าง....)

ประสิทธิผลโดยรวมของการปฏิบัติงานของผู้ตรวจสอบภายใน	น้อย มาก (1)	น้อย (2)	ปาน กลาง (3)	สูง (4)	สูง สุด (5)	ไม่ได้ พิจารณาถึง
2. ความรู้ความสามารถเชิงวิชาชีพของผู้ตรวจสอบภายใน(competency)						
☐ ความเหมาะสมของนโยบายการคัดเลือกพนักงานตรวจสอบภายใน	.....	.....	.....	.....	.....	.....
☐ ความเพียงพอในการจัดโปรแกรมการฝึกอบรมให้แก่ผู้ตรวจสอบภายใน	.....	.....	.....	.....	.....	.....
☐ ประสิทธิภาพของผู้ตรวจสอบภายในเกี่ยวกับงานตรวจสอบภายใน	.....	.....	.....	.....	.....	.....
☐ คุณสมบัติทางวิชาชีพของผู้ตรวจสอบภายใน	.....	.....	.....	.....	.....	.....
ประสิทธิผลโดยรวมด้านความรู้ความสามารถของผู้ตรวจสอบภายใน	.....	.....	.....	.....	.....	.....
3. ความระมัดระวังของผู้ประกอบวิชาชีพของผู้ตรวจสอบภายใน (Due Professional Care)						
☐ ความเหมาะสมในการวางแผนงานตรวจสอบภายใน	.....	.....	.....	.....	.....	.....
☐ ความเหมาะสมในการควบคุมงานตรวจสอบภายใน	.....	.....	.....	.....	.....	.....
☐ ความเหมาะสมในการสอบทานงานตรวจสอบภายใน	.....	.....	.....	.....	.....	.....
☐ ความเพียงพอทั้งด้านปริมาณและคุณภาพในการจัดทำกระดาษทำการและหลักฐานการตรวจสอบ	.....	.....	.....	.....	.....	.....
☐ การตรวจสอบภายในมีการจัดทำอย่างต่อเนื่องและเหมาะสม	.....	.....	.....	.....	.....	.....
ประสิทธิผลโดยรวมด้านความระมัดระวังของผู้ประกอบวิชาชีพของผู้ตรวจสอบภายใน	.....	.....	.....	.....	.....	.....

ส่วนที่ 6 เหตุผลที่ท่านไม่ได้ทำการประเมินประสิทธิผลของการตรวจสอบภายในโดยรวม

20. เหตุใดท่านจึงไม่ได้ทำการประเมินประสิทธิผลโดยรวมของงานตรวจสอบภายในของบริษัทที่ท่านตรวจสอบ

20.1 กรณีที่มีการใช้งานตรวจสอบภายในแต่ไม่ได้ประเมินประสิทธิผลโดยรวมของงานตรวจสอบภายใน

- ท่านจะประเมินและทดสอบเฉพาะผลงานตรวจสอบภายในที่ท่านใช้เท่านั้น
- ท่านทราบประสิทธิผลโดยรวมของงานตรวจสอบภายในจากปีที่ผ่านมา (เพราะเป็นลูกค้าสอบบัญชีเดิม)
- อื่นๆ ระบุ.....

20.2 กรณีที่ท่านตัดสินใจไม่ใช้งานตรวจสอบภายใน กรุณาระบุเหตุผล (ตอบได้มากกว่า 1 ตัวเลือก)

- สำนักงานสอบบัญชีไม่มีนโยบายให้ผู้สอบบัญชีใช้ผลงานของผู้ตรวจสอบภายใน
- ระบบการควบคุมภายในของบริษัทไม่เหมาะสม
- งานตรวจสอบภายในของบริษัทไม่มีความเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชี
- ถูกจำกัดขอบเขตจากผู้บริหารของบริษัท
- อื่นๆ ระบุ.....

ส่วนที่ 7 ปัญหาและอุปสรรคของผู้สอบบัญชีภายนอกในการใช้งานตรวจสอบภายใน

21. ท่านพบปัญหาและอุปสรรคในการใช้ผลงานของผู้ตรวจสอบภายใน (กรุณาเรียงลำดับความสำคัญโดย 1=มากที่สุด และเลือกได้มากกว่า 1 คำตอบ)

- ผลงานของผู้ตรวจสอบภายใน ไม่สามารถเชื่อถือได้
- ผลงานของผู้ตรวจสอบภายใน ไม่ตรงกับความต้องการของท่าน
- ไม่พบปัญหาใดๆ
- อื่นๆ โปรดระบุ.....

ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม

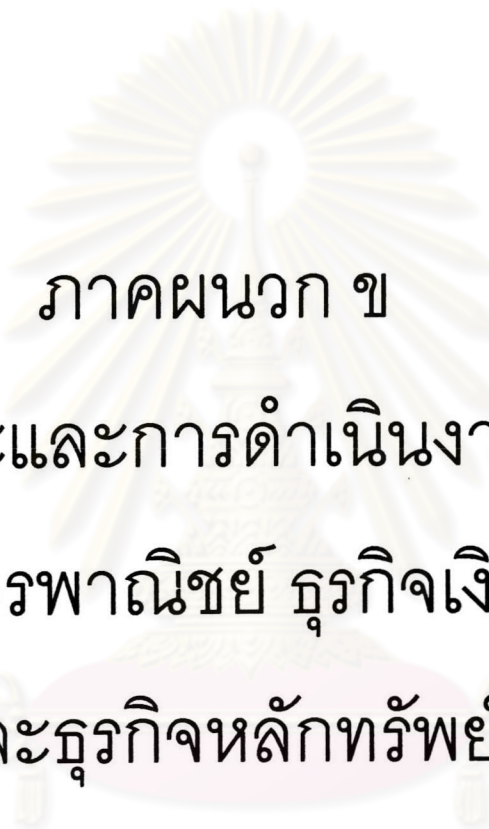
.....

.....

.....

ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ข

ลักษณะและการดำเนินงานของ

ธนาคารพาณิชย์ ธุรกิจเงินทุน

และธุรกิจหลักทรัพย์

ศูนย์วิทยทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ลักษณะและการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ ธุรกิจเงินทุน และธุรกิจหลักทรัพย์

ลักษณะทั่วไปของธนาคารพาณิชย์

ธนาคารพาณิชย์เป็นสถาบันการเงินที่มีบทบาทและอิทธิพลต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศอย่างมาก เนื่องจากธนาคารพาณิชย์เป็นแหล่งระดมเงินออมและแหล่งเงินให้กู้ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของประชาชนส่วนใหญ่ในประเทศ ด้วยเหตุนี้ หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องจึงต้องจัดให้มีการตรวจสอบและการกำกับดูแลอย่างเข้มงวด การดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์จะต้องเป็นไปตามบทบัญญัติของพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2522 พระราชกำหนด พ.ศ. 2528 พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2535 และพระราชกำหนด (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2540 ซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้ควบคุมการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ มาตรา 4-9 บัญญัติไว้ดังนี้

การธนาคารพาณิชย์ คือ การประกอบธุรกิจประเภทรับฝากเงินที่ต้องจ่ายคืนเมื่อทวงถามหรือเมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้ และใช้ประโยชน์เงินนั้นในทางหนึ่งหรือหลายทาง เช่น (ก) การให้กู้ยืมหรือให้สินเชื่อ (ข) ซื้อขายตั๋วแลกเงินหรือตราสารเปลี่ยนมืออื่นใด (ค) ซื้อขายเงินปรีวรรตต่างประเทศ

นอกจากนี้ ธนาคารพาณิชย์อาจทำธุรกิจเกี่ยวกับหรือเนื่องจากการธนาคารพาณิชย์ หรือธุรกิจอันเป็นประเพณีที่ธนาคารพาณิชย์พึงกระทำ เช่น การเรียกเก็บเงินตามตั๋วเงิน การรับอ่าวลตั๋วเงิน การรับรองตั๋วเงิน การออกเช็คเดออร์ออฟเครดิต หรือการค้าประกัน หรือธุรกิจทำนองเดียวกันด้วยก็ได้ เมื่อได้รับอนุญาตจากธนาคารแห่งประเทศไทย แต่จะประกอบการค้าหรือธุรกิจมิได้ และธนาคารพาณิชย์ยังสามารถประกอบการตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 13 ทวิ เกี่ยวกับการให้กู้ยืมเงินที่เกี่ยวข้องกับหลักทรัพย์รัฐบาลไทยหรือการให้สินเชื่อตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดได้อีกด้วย

การประกอบธนาคารพาณิชย์ยกเว้นสาขาของธนาคารต่างประเทศจะตั้งขึ้นได้ก็แต่ในรูปแบบบริษัทมหาชน จำกัด และได้รับใบอนุญาตจากรัฐมนตรี โดยธนาคารพาณิชย์จะต้องมีหุ้นที่บุคคลผู้ที่มีสัญชาติไทยถืออยู่ไม่ต่ำกว่า 3 ใน 4 ของจำนวนหุ้นที่จำหน่ายได้แล้วทั้งหมด และจะต้องมีคณะ

กรรมการทั้งหมด แต่ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นต้องแก้ไขฐานะหรือการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ ภาครัฐมนตรีด้วยคำแนะนำของธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจผ่อนผันให้มีจำนวนหุ้นหรือ กรรมการเป็นอย่างอื่นได้ ในการผ่อนผันนั้น

การดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์

การดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์จะต้องอยู่ภายใต้การควบคุมของธนาคารแห่งประเทศไทย โดยธนาคารพาณิชย์ส่วนใหญ่มักจะมีบริการลักษณะดังต่อไปนี้

1. การรับฝากเงิน
2. การให้กู้ยืมหรือให้สินเชื่อ ซึ่งแบ่งเป็นรูปแบบต่างๆ ได้แก่
  - 2.1 เงินเบิกเกินบัญชี (Overdraft)
  - 2.2 การให้กู้ยืมทั่วไป (Loan)
  - 2.3 การซื้อลดตั๋วเงิน (Discounting Bill)
3. การให้บริการโอนเงินทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ
4. ให้บริการเรียกเก็บเงินตามตราสาร เช่น เช็ค ดราฟต์ และตั๋วแลกเงิน
5. การรับรองและค้ำประกันตั๋วเงิน
6. การลงทุนในหลักทรัพย์ประเภทต่างๆ เช่น พันธบัตร หุ้นกู้ หุ้นสามัญ แต่ห้ามมิให้ถือ หุ้นในบริษัทจำกัดเกินร้อยละ 10 ของจำนวนหุ้นที่จำหน่ายได้แล้วทั้งหมดของบริษัท จำกัดนั้น หรือมีหุ้นกู้มูลค่ารวมกันทั้งสิ้นเกินร้อยละ 20 ของจำนวนเงินกองทุนของ ธนาคารพาณิชย์นั้น ทั้งนี้เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากธนาคารแห่งประเทศไทย
7. ซื้อขายแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ
8. บริการอื่นๆ เช่น การให้เช่าตู้നിറภัย การรับชำระค่าสาธารณูปโภค และการให้บริการ ด้านบัตรเครดิต

แหล่งที่มาของเงินทุนของธนาคารพาณิชย์

เนื่องจากธนาคารพาณิชย์เป็นผู้ประกอบการธุรกิจการค้าเงิน ด้วยเหตุนี้ธนาคารพาณิชย์จึง ต้องแสวงหาเงินจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อนำเงินนั้นไปให้ลูกค้ากู้ยืม และนำไปลงทุนหารายได้ทางด้าน อื่น ๆ แหล่งที่มาของเงินทุนประกอบด้วย เงินฝากหรือเงินรับฝาก บัญชีทุนของธนาคารพาณิชย์ และเงินกู้ยืมมาจากแหล่งอื่น แหล่งที่มาของเงินทุนที่ใหญ่ที่สุดคือ เงินรับฝาก โดยผู้ฝากเงินราย ใหญ่ก็คือเอกชนในประเทศ สรุปได้ดังนี้

1. เงินฝากหรือเงินรับฝาก เป็นแหล่งที่มาของเงินทุนที่สำคัญที่สุดของธนาคารพาณิชย์ เพราะเงินที่ธนาคารพาณิชย์จะนำไปใช้ในการให้สินเชื่อหรือลงทุนนั้นได้มาจากการรับฝากเงินเป็นส่วนใหญ่ ธนาคารมีภาระผูกพันที่จะต้องจ่ายคืนเงินต้นและดอกเบี้ยตามเงื่อนไขที่ตกลงร่วมกันกับผู้ฝาก โดยทั่วไปธนาคารพาณิชย์แบ่งประเภทบัญชีเงินฝากออกเป็น 3 ประเภท คือ

1.1 เงินฝากกระแสรายวัน (Current Deposit) เป็นเงินฝากประเภทจ่ายคืนเมื่อทวงถาม และใช้เช็คในการสั่งจ่ายและเบิกถอน ซึ่งเป็นบัญชีเงินฝากที่มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อใช้หมุนเวียนในธุรกิจ เพื่อชำระค่าสินค้าและอำนวยความสะดวกแก่ลูกค้าโดยไม่ต้องมาถอนเงินสดด้วยตนเอง เป็นบัญชีเงินฝากที่ไม่มีดอกเบี้ย เนื่องจากต้องจ่ายทันทีเมื่อผู้ฝากเงินทวงถาม ธนาคารจึงไม่สามารถนำเงินฝากประเภทดังกล่าวไปลงทุนหาประโยชน์ในระยะยาวได้ ดังนั้น ผู้ฝากเงินประเภทนี้จึงไม่ได้รับผลตอบแทนจากการออม ผู้ที่มีบัญชีเงินฝากกระแสรายวันสามารถขอสินเชื่อเบิกเงินเกินบัญชีได้

1.2 เงินฝากออมทรัพย์ (Saving Deposit) เป็นบัญชีเงินฝากประเภทจ่ายคืนเมื่อทวงถาม และไม่มีกำหนดระยะเวลาในการฝาก วัตถุประสงค์หลักเพื่อเป็นการออม และเหมาะสำหรับผู้มีเงินฝากหมุนเวียนเข้าออกในบัญชีบ่อยครั้ง เงินฝากประเภทนี้มีกำหนดจ่ายดอกเบี้ยปีละสองครั้งในปลายเดือนมิถุนายนและเดือนธันวาคม โดยดอกเบี้ยเงินฝากออมทรัพย์ที่รวมกันไม่เกิน 20,000 บาทไม่ต้องเสียภาษีรายได้

1.3 เงินฝากประจำ (Fixed Deposit) เป็นเงินฝากประจำประเภทจ่ายคืนเมื่อครบกำหนดระยะเวลา โดยเป็นการฝากเงินเพื่อค้ำประกันผลตอบแทนในรูปของดอกเบี้ย เนื่องจากเงินฝากประเภทนี้จะมีอัตราดอกเบี้ยที่สูงกว่าเงินฝากประเภทอื่นๆ กำหนดระยะเวลาฝากแบ่งเป็น 3 เดือน 6 เดือน ซึ่งเป็นเงินฝากที่มีกำหนดระยะเวลายาวพอสมควร ดังนั้นธนาคารจึงสามารถนำเงินฝากเหล่านี้ไปหาผลประโยชน์ได้อย่างเต็มที่ ดอกเบี้ยที่เกิดจากบัญชีเงินฝากประจำ ธนาคารจะต้องหักภาษีเงินได้ ณ ที่จ่ายดอกเบี้ยตามอัตราที่กรมสรรพากรกำหนดไว้ เงินฝากประจำสามารถนำมาจำนำเป็นประกันกับหนี้ธนาคารได้ การจ่ายดอกเบี้ยให้กับผู้ฝากเงิน กรณีกำหนดระยะเวลาการฝากไว้ 1 ปี ถ้าถอนก่อนกำหนดธนาคารจะไม่จ่ายดอกเบี้ยให้ยกเว้นฝากเกินกว่า 3 เดือน ธนาคารจะจ่ายดอกเบี้ยให้เท่ากับดอกเบี้ยเงินฝากออมทรัพย์ในขณะนั้น พร้อมหักภาษีตามที่กรมสรรพากรกำหนด

2. เงินกองทุน คือ มูลค่าของสินทรัพย์ที่เหลือจากหักชำระหนี้สินแก่บุคคลภายนอกทั้งหมดแล้ว เงินกองทุนตามกฎหมายจะประกอบด้วย

2.1 เงินกองทุนชั้นที่ 1 ได้แก่

2.1.1 ทุนชำระแล้ว คือ เงินค่าหุ้นที่ธนาคารได้รับชำระจากผู้ถือหุ้น ส่วนล้ำมูลค่าหุ้น(ส่วนเกินไปจากราคาตราของหุ้นที่ธนาคารพาณิชย์ได้รับจากการขายหุ้น) และเงินที่ได้รับจากการออกใบสำคัญแสดงสิทธิที่จะซื้อหุ้น (Warrant)

2.1.2 ทุนสำรอง เป็นเงินที่ธนาคารจะต้องจัดสรรไว้ตามหลักกฎหมายบริษัทมหาชน คือ เมื่อมีกำไร ก่อนจ่ายเงินปันผล ต้องจัดสรรเป็นทุนสำรองในอัตราร้อยละ 5

2.1.3 เงินสำรองที่ได้จัดสรรจากกำไรสุทธิเมื่อสิ้นงวดการบัญชีตามมติที่ประชุมผู้ถือหุ้นหรือตามข้อบังคับของธนาคารพาณิชย์ (ไม่รวมถึงเงินสำรองสำหรับการลดค่าเงินของสินทรัพย์และเงินสำรองเพื่อการชำระหนี้)

2.1.4 กำไรสุทธิคงเหลือจากการจัดสรรแล้ว

2.2 เงินกองทุนชั้นที่ 2 ได้แก่

2.2.1 เงินสำรองที่ได้รับจากการตีราคาสินทรัพย์

2.2.2 เงินสำรองที่ได้รับจากการออกตราสารแสดงสิทธิในหนี้ระยะยาวเกินกว่า 5 ปีที่เจ้าหนี้มีสิทธิต่อยกกว่าเจ้าหนี้สามัญ

เงินกองทุนชั้นที่ 1 มีความสำคัญอย่างมาก เพราะหมายถึงเงินที่ธนาคารได้รับจากการขายหุ้น เพื่อใช้เป็นการดำเนินงานในเบื้องต้นและเป็นหลักประกันความมั่นคงของธนาคาร รวมทั้งเป็นการสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้ฝากเงินและเจ้าหนี้ทั้งหลายของธนาคาร

สำหรับเงินกองทุนชั้นที่ 2 เป็นสิ่งที่มีการกำหนดเพิ่มขึ้นมาเมื่อ พ.ศ. 2535 เพื่อเป็นการสร้างประเภทของฐานเงินกองทุนให้มีมากขึ้น เพื่อที่ธนาคารจะได้สร้างสินทรัพย์ได้มากขึ้น (ทั้งนี้ เป็นไปตามกฎเกณฑ์ Accord 1988 ของ Bank for International Settlement หรือ BIS)

ดังนั้น เงินกองทุนจึงมีความสำคัญต่อความมั่นคงของธนาคารพาณิชย์เป็นอย่างมาก รัฐบาลจึงควบคุมให้ธนาคารดำรงเงินกองทุนโดยกำหนดเป็นอัตราส่วนขั้นต่ำของเงินทุนกับสินทรัพย์ของธนาคาร (Capital-asset Ratio) อัตราส่วนดังกล่าวนี้ อาจจะกำหนดขึ้นตามจำนวนสินทรัพย์ทั้งหมด หรือตามประเภทของสินทรัพย์ กล่าวคือ สินทรัพย์ใดที่เป็นเงินสดหรือเปลี่ยนเป็นเงินได้ง่ายและไม่ต้องขาดทุนสินทรัพย์นั้น เรียกกันว่า สินทรัพย์ประเภทที่ไม่เสี่ยง (Non-risk asset) อัตรา

ส่วนของบัญชีทุนกับสินทรัพย์ที่ไม่เสี่ยงจะต่ำกว่าอัตราส่วนของบัญชีทุนกับสินทรัพย์ประเภทที่เสี่ยง (Risk asset) หรืออัตราส่วนของเงินทุนกับทรัพย์สินทั้งหมด

3. เงินกู้ยืม เงินกู้ยืมเป็นแหล่งที่มาของเงินทุนที่สำคัญเป็นอันดับสอง ธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยกู้ยืมมาจากหลายแหล่ง ได้แก่

3.1 การกู้ยืมจากธนาคารกลาง ส่วนมากเป็นการกู้ยืมเพื่อเพิ่มเงินสดสำรอง หรือเพื่อเสริมสภาพคล่อง และในบางครั้งก็กู้เพื่อขยายสินเชื่อให้แก่ธุรกิจต่าง ๆ

3.2 การกู้ยืมจากต่างประเทศ เป็นเงินกู้ที่ธนาคารพาณิชย์นำเข้าจากต่างประเทศในช่วงที่สถานการณ์การเงินในประเทศฝืดเคือง หรือเมื่ออัตราดอกเบี้ยเงินกู้ในประเทศสูงกว่าอัตราดอกเบี้ยในต่างประเทศ โดยกู้ยืมจากธนาคารพาณิชย์ หรือสถาบันการเงินในต่างประเทศ

3.3 เงินกู้จากสถาบันการเงินในประเทศ ซึ่งมีจำนวนไม่มากนัก ส่วนใหญ่เป็นการกู้ยืมเพื่อเพิ่มยอดเงินสำรองให้มีจำนวนครบตามที่กฎหมายกำหนด ซึ่งขาดไปเนื่องจากการหักลบหนี้ทางบัญชีระหว่างธนาคารซึ่งกระทำเป็นประจำทุกวันที่ธนาคารแห่งประเทศไทย

4. ธุรกิจอื่นของธนาคารพาณิชย์ นอกจากการรับฝากเงิน การให้สินเชื่อ และการเรียกเก็บเงิน ซึ่งเป็นธุรกิจหลักของธนาคารพาณิชย์แล้ว ธุรกิจอื่นๆ ของธนาคารพาณิชย์ที่ให้บริการแก่ลูกค้า มีดังต่อไปนี้

4.1 การซื้อขายเงินปริวรรตเงินตราต่างประเทศ เป็นการซื้อขายแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศโดยธนาคารจะได้กำไรจากผลต่างของอัตราแลกเปลี่ยนและค่าธรรมเนียม

4.2 การรับรองตัวเงิน การอาวัลตัวเงิน การค้ำประกันเป็นการทำหน้าที่ในฐานะคนกลางรับผิดชอบแทนลูกค้าของธนาคารพาณิชย์ต่อบุคคลที่สามเพื่อให้ลูกค้าของธนาคารพาณิชย์ได้รับความเชื่อถือ โดยธนาคารพาณิชย์จะเรียกเก็บค่าธรรมเนียมจากลูกค้าและอาจได้รับดอกเบี้ยหากมีการขอใช้เงินตามภาระผูกพันให้กับบุคคลที่สาม

4.3 การออกเลตเตอร์ออฟเครดิต คือ ตราสารหรือหนังสือรับรองที่เปิดโดยธนาคารในประเทศผู้ซื้อ (Issuing Bank) ตามคำขอของผู้ซื้อ (Applicant) ส่งไปให้ผู้ขายหรือผู้รับประโยชน์ (Beneficiary) ผ่านธนาคารของผู้ขายในธนาคารต่างประเทศ (Advising Bank) โดยระบุให้เครดิตว่าเมื่อผู้ขายปฏิบัติตามเงื่อนไขครบถ้วนและถูกต้องตามเครดิตทุกประการภายในระยะเวลาที่เครดิตยังมีผลบังคับใช้ผู้ขายก็จะได้รับการชำระ

เงินค่าสินค้าจากธนาคารผู้เปิดเครดิต ถึงแม้ว่าผู้ซื้อจะบิดพลิ้วไม่ชำระหนี้ให้ก็ตาม เว้นไว้แต่ว่าผู้ขายจะปฏิบัติไม่ถูกต้องตามเงื่อนไขที่เครดิตระบุไว้เท่านั้น เพราะจะเป็นสาเหตุให้ธนาคารผู้เปิดเครดิต (Issuing Bank) และผู้ซื้อปฏิเสธการจ่ายเงินได้ ธนาคารจะได้รับค่าธรรมเนียม และอาจได้รับดอกเบี้ยหากมีการให้สินเชื่อต่อเนื่องจากการสั่งซื้อสินค้า

4.4 การโอนเงิน เป็นบริการนำเงินของลูกค้าส่งมอบที่ปลายทาง โดยลูกค้าขอซื้อตราพัตหรือโอนเงินโทรศัพท์ทางไกล ทางโทรเลข ทางจดหมายไปรษณีย์ โดยธนาคารจะได้รับรายได้เป็นค่าธรรมเนียม

4.5 การให้บริการอื่นๆ เช่น การให้เช่าตู้നിറภัย การจำหน่ายเช็คของธนาคาร การเป็นที่ปรึกษาเพื่อวิเคราะห์การลงทุน เป็นต้น

การใช้ไปของเงินทุนของธนาคารพาณิชย์

การใช้เงินทุนของธนาคารพาณิชย์ส่วนใหญ่จะใช้ไปในการให้กู้และลงทุนในหลักทรัพย์ต่างๆ เพื่อหารายได้ให้แก่ธนาคาร และธนาคารพาณิชย์ยังต้องดำรงสภาพคล่องในระดับสูงพอสมควร เพื่อเป็นหลักประกันให้แก่ลูกค้า ดังนั้นจึงต้องถือสินทรัพย์ในรูปเงินสดและเงินฝากในสถาบันการเงินอื่น นอกจากนี้ยังมีสินทรัพย์จำเป็นอย่างอื่น ๆ เพื่อให้ธนาคารดำเนินการอยู่ได้ เช่น สิ่งก่อสร้าง เครื่องใช้สำนักงาน และอื่น ๆ เป็นต้น การใช้เงินทุนประกอบด้วย การให้กู้ การลงทุน เงินสด เงินฝากในสถาบันการเงิน และสินทรัพย์อื่น ๆ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การให้กู้ หรือการให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ ถือเป็นการลงทุนที่สำคัญที่สุดของธนาคารพาณิชย์เนื่องจากเป็นแหล่งที่มาสำคัญของรายได้ การให้กู้ยืมของธนาคารพาณิชย์แบ่งออกได้หลายลักษณะ ดังนี้

1.1 แบ่งตามรูปลักษณะของการให้เงิน แบ่งได้เป็น 3 ประเภท คือ

1.1.1 การให้กู้ยืม (Loans) หมายถึง การที่ธนาคารพาณิชย์ให้ลูกค้า หรือผู้กู้ กู้เงินโดยมีกำหนดเวลาในการชำระหนี้แน่นอน การชำระหนี้แน่นอน การชำระหนี้คืนอาจจะผ่อนชำระเป็นงวด ๆ หรือใช้ครั้งเดียวหมด ทั้งนี้แล้วแต่จะตกลงกัน โดยลูกหนี้จะต้องจ่ายดอกเบี้ยให้กับธนาคารพาณิชย์เป็นการตอบแทน การกำหนดดอกเบี้ยของธนาคารพาณิชย์นั้น จะต้องไม่สูงเกินอัตราที่ธนาคารกลางกำหนด

- 1.1.2 การให้เบิกเงินเกินบัญชี (Overdraw or overdraft) เป็นการให้กู้โดยธนาคารยอมรับให้ผู้กู้ หรือลูกค้าเขียนเช็คเบิกเงินเกินกว่าจำนวนเงินฝากที่ลูกค้ามีอยู่ในบัญชีกระแสรายวัน สำหรับการที่จะเบิกเงินเกินบัญชีกันมากน้อยแค่ไหน ขึ้นอยู่กับการตกลงกันระหว่างผู้ขอกู้กับธนาคารพาณิชย์ สำหรับเรื่องดอกเบี้ย ผู้กู้ก็จะเสียดอกเบี้ยเฉพาะส่วนที่เบิกไปเกิดบัญชีที่มีอยู่กับธนาคารเท่านั้น
- 1.1.3 การซื้อลดตั๋วเงิน (Discounting bills) คือ การที่ธนาคารพาณิชย์รับซื้อตั๋วเงินชนิดต่าง ๆ ที่ลูกค้านำมาขายลดให้แก่ธนาคาร โดยที่ตั๋วเงินนั้นยังไม่ถึงกำหนดเวลาชำระเงิน การที่ลูกค้านำตั๋วเงินมาขายลดให้แก่ธนาคารโดยมอบให้ธนาคารหักค่าส่วนลดเช่นนี้ ส่วนใหญ่เนื่องจากลูกค้ามีความจำเป็นต้องการใช้เงินสดก่อนที่ตั๋วเงินนั้นจะครบกำหนดในการชำระเงิน การซื้อลดนี้ธนาคารจะได้รับประโยชน์ คือ จะหักส่วนลดจากลูกค้าทันที ซึ่งผิดกับกรณีการให้กู้ หรือเบิกเงินเกินบัญชี ซึ่งธนาคารจะได้รับเป็นดอกเบี้ยภายหลัง คือ หลังจากลูกค้าได้เบิกเงินเกินบัญชี หรือเมื่อครบกำหนดชำระต้นเงินคืน
- 1.2 แบ่งตามกำหนดชำระเงินคืน แบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ
- 1.2.1 เงินกู้ที่เรียกคืนได้ทุกเมื่อหรือเรียกคืนได้ทันที (Demand or call loans) เป็นการกู้เงินที่ไม่มีกำหนดวันชำระคืนไว้แน่นอน แต่ผู้ให้กู้มีสิทธิเรียกร้องให้ชำระคืนได้ทุกเวลา และผู้กู้ก็มีสิทธิที่จะชำระคืนได้ทุกเวลาเช่นเดียวกัน
- 1.2.2 เงินกู้ที่เรียกคืนได้ตามกำหนดเวลา (Time loans) เป็นการกู้เงินที่มีกำหนดวันชำระคืนไว้แน่นอน ถ้าผู้กู้ชำระคืนก่อนถึงกำหนดเวลาแล้ว ผู้กู้จะได้รับส่วนลดโดยเสียค่าดอกเบี้ยตามจำนวนวันที่กู้ยืม
- 1.3 แบ่งตามหลักประกัน แบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ
- 1.3.1 การกู้ยืมโดยมีประกัน (Secured loans) คือ การกู้เงินโดยใช้หลักทรัพย์ต่าง ๆ มาประกัน หรือใช้บุคคลมาค้ำประกันก็ได้ หลักทรัพย์ที่นำมาประกันนี้ ธนาคารจะพิจารณาในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้คือ หลักทรัพย์นั้นควรจะมีค่าคงที่ จะต้องซื้อขายง่ายโอนกันได้โดยง่าย การโอนหลักทรัพย์ควรเป็นไปโดยสะดวก และหลักทรัพย์นั้นจะต้องซื้อขายง่ายโอนโดยง่าย เป็นต้น สำหรับบุคคลที่มาค้ำประกัน ธนาคารจะพิจารณาในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้ บุคคลนั้นจะต้องเป็นคน que ธนาคารมีความเชื่อถือจะต้องมีฐานะการเงินพอที่จะค้ำประกันได้ เป็นต้น

1.3.2 การกู้ยืมโดยไม่มีประกัน (Unsecured loans) คือ การกู้เงินที่ไม่มีสิ่งของหรือหลักประกันอื่นใด ในกรณีนี้ธนาคารจะต้องพิจารณาแล้วว่า ผู้กู้จะต้องมีฐานะทางการเงินดีพอสมควร มีความสามารถในการดำเนินธุรกิจ และเป็นผู้มีนิสัยดี ไม่เคยบิดพลิ้วในการชำระเงินกู้ เป็นต้น

1.4 แบ่งตามลักษณะของผู้กู้ แบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

1.4.1 เงินที่ให้ลูกค้ำกู้ การให้กู้เงินแบบนี้อาศัยความสัมพันธ์ส่วนตัวระหว่างธนาคารกับลูกค้ำซึ่งเป็นผู้มีบัญชีอยู่ที่ธนาคารนั้นเป็นสิ่งสำคัญ และธนาคารให้ความช่วยเหลือเป็นพิเศษ

1.4.2 เงินที่ให้บุคคลที่มีโช้ลูกค้ำกู้ การกู้แบบนี้ธนาคารกับลูกค้ำไม่มีความสัมพันธ์กันเลย ธนาคารที่ซื้อหลักทรัพย์ในตลาด ไม่ได้มุ่งหวังที่จะมีความสัมพันธ์กับผู้กู้ที่เสนอขายส่วนตัวผู้กู้เองก็ได้ใช้คนกลางติดต่อหาผู้สนใจให้กู้ในตลาด ดังนั้น การกู้จึงไม่ใช่เกิดจากความสัมพันธ์กันมาก่อน

1.5 แบ่งตามวัตถุประสงค์ต่าง ๆ แบ่งได้เป็น 6 ประเภท ดังนี้คือ

1.5.1 เงินกู้เพื่อการพาณิชย์ ตามปกติเป็นเงินกู้สำหรับทุนดำเนินการค้าและการอุตสาหกรรมชั่วคราว การกู้เงินเพื่อการพาณิชย์ มักจะเป็นการกู้เงินในระยะสั้น เช่น ระยะไม่เกิน 90 วัน เป็นต้น หลักประกันเงินกู้เพื่อการพาณิชย์ ได้แก่ ตราสารขนส่ง ใบประทวนสินค้า ใบหุ้น พันธบัตร อสังหาริมทรัพย์ หรือมีบุคคลที่ธนาคารเชื่อถือเป็นผู้ค้ำประกัน เป็นต้น

1.5.2 เงินกู้เพื่อการอุตสาหกรรม เป็นเงินกู้ที่ผู้กู้จะนำไปใช้สำหรับซื้อวัตถุดิบ หรือจ่ายค่าแรงงาน ซึ่งเงินกู้ประเภทนี้มักเป็นเงินกู้ระยะสั้นประการหนึ่ง กับเงินกู้เพื่อจัดหาเครื่องจักรอุปกรณ์ การก่อสร้างอาคาร โรงงาน ฯลฯ ซึ่งโดยมากเป็นเงินกู้ในระยะปานกลางกับระยะยาวอีกประการหนึ่ง

1.5.3 เงินกู้เพื่อการเกษตร เงินกู้ชนิดนี้โดยมากมักเป็นเงินกู้ระยะสั้นหรือระยะปานกลางเป็นส่วนใหญ่ เงินกู้ระยะสั้นเป็นเงินกู้เพื่อการซื้อเมล็ดพันธุ์ ปุ๋ย ยาฆ่าแมลง เป็นต้น ซึ่งเงินกู้ดังกล่าวนี้เมื่อเกษตรกรเก็บเกี่ยวพืชผลแล้ว ก็สามารถชำระคืนได้ทันที ส่วนเงินกู้ในระยะปานกลางก็เป็นเงินกู้เพื่อการซื้อเครื่องจักร เครื่องมือทางการเกษตร เป็นต้น สำหรับเงินกู้ระยะยาว ธนาคารพาณิชย์ต่าง ๆ มักไม่ใคร่ให้เกษตรกรกู้ เพราะการเกษตรเป็นงานที่เสี่ยง และขาดเจ้าหน้าที่ที่ชำนาญงานด้าน

การเกษตร ประกอบกับมีธนาคารประเภทอื่น ๆ เช่น ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ ดำเนินการอยู่โดยเฉพาะแล้ว

- 1.5.4 เงินกู้เพื่อการบริโภค เป็นเงินที่ธนาคารพาณิชย์ ให้ผู้บริโภคกู้โดยตรง หรือให้สถาบันที่ทำการให้กู้เงินแก่ผู้บริโภค ร้านค้า บริษัท และร้านค้าปลีก กู้เงินเพื่อให้เครดิตแก่ผู้บริโภคอีกทอดหนึ่ง
- 1.5.5 เงินกู้เพื่อการเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ เป็นเงินกู้เพื่อใช้ในการซื้อที่ดิน ก่อสร้างอาคาร หรือปรับปรุงที่ดิน โดยมีการจำนองอสังหาริมทรัพย์เป็นประกัน
- 1.5.6 เงินกู้เพื่อการซื้อหรือถือหลักทรัพย์ เป็นเงินกู้ที่ให้แก่เอกชนผู้ซื้อขายหลักทรัพย์ โดยผู้กู้มักจะถูกเงินเพียงส่วนหนึ่งของราคาซื้อหลักทรัพย์ เพราะบุคคลที่ซื้อหลักทรัพย์นั้น จะต้องจ่ายเงินให้แก่ผู้ออกหลักทรัพย์ตามราคาที่ตกลงโดยทันที ถ้าผู้ซื้อไม่มีทุนพอก็จะขอกู้เงินจากธนาคาร โดยใช้หลักทรัพย์เป็นประกัน

2. การลงทุน โดยทั่วไปการลงทุนของธนาคารจะเป็นการลงทุนในตราสารหนี้ซึ่งได้แก่ พันธบัตร หุ้นกู้ และตราสารทุนซึ่งได้แก่ หุ้นสามัญ หุ้นบุริมสิทธิ ใบสำคัญแสดงสิทธิการซื้อหุ้นของบริษัท หรือนิติบุคคลอื่น ในปัจจุบันธนาคารจะต้องลงทุนในตราสารด้วยเหตุผลหลัก คือ

- 2.1 การลงทุนในตราสารตามข้อกำหนดของการดำรงสินทรัพย์สภาพคล่องที่จะต้องดำรงหลักทรัพย์ ซึ่งประกอบด้วยหลักทรัพย์รัฐบาลหรือตราสารอื่นๆตามที่ทางการกำหนด เมื่อธนาคารมีเงินฝากอยู่เดิมหรือเพิ่มขึ้นก็ต้องดำรงสินทรัพย์สภาพคล่องในอัตราส่วนที่กำหนด การลงทุนในตราสารหนี้จึงเป็นส่วนประกอบหนึ่งที่ธนาคารจะต้องมีในการดำเนินธุรกิจ
- 2.2 การลงทุนในตราสารหนี้ของบริษัทธุรกิจขนาดใหญ่ เนื่องจากการพัฒนาของตลาดเงิน ธุรกิจขนาดใหญ่สามารถออกตราสารหนี้ได้เอง ในอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำกว่าการขอกู้เงินจากธนาคาร และเมื่อธุรกิจได้รับชำระเงินจากการออกตราสารหนี้แล้วก็นำเงินมาชำระหนี้คืนให้ธนาคาร ธนาคารจะสูญเสียลูกค้ารายดังกล่าวไป หากธนาคารต้องการลูกค้ารายเดิมก็จะลงทุนโดยการซื้อตราสารหนี้ที่ลูกค้าออกและบันทึกไว้ในส่วนของการลงทุนของธนาคาร
- 2.3 การลงทุนในตราสารทุนกับธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับธนาคาร เพราะมีกิจการบางอย่างที่ธนาคารไม่สามารถกระทำได้เองตามข้อกำหนดของทางการ หากไม่ลงทุนในบริษัทหรือกิจการที่เกี่ยวข้องกันก็จะสูญเสียโอกาสทางธุรกิจและรายได้ของธนาคารพาณิชย์เอง เช่น ธุรกิจการประกันภัย ธุรกิจคลังสินค้าหรือธุรกิจการซื้อขายหลักทรัพย์ เป็นต้น

3. เงินสด ธนาคารพาณิชย์จำเป็นต้องถือเงินสดไว้ส่วนหนึ่งเพื่อการใช้จ่ายในการดำเนินงาน และเพื่อรักษาสภาพคล่องให้เพียงพอในการจ่ายเงินฝากให้แก่ลูกค้า โดยธนาคารพาณิชย์จะเก็บเงินสดในรูปของเหรียญกษาปณ์ ธนบัตรเงินตราต่างประเทศ ตามปกติธนาคารจะดำรงเงินสดไว้ในระดับต่ำเพียงพอแก่ความจำเป็นและความต้องการของลูกค้าเท่านั้น
4. เงินฝากในสถาบันการเงิน ธนาคารพาณิชย์อาจฝากเงินไว้ในธนาคารพาณิชย์ หรือสถาบันการเงินอื่น เพื่อปฏิบัติตามกฎหมาย และเพื่ออำนวยความสะดวกในการหักบัญชีระหว่างธนาคาร สำหรับประเทศไทยกฎหมายได้กำหนดให้ดำรงอัตราเงินสดสำรองฝากไว้ที่ธนาคารแห่งประเทศไทย และในการหักบัญชีระหว่างธนาคารโดยธนาคารแห่งประเทศไทยจะไม่จ่ายดอกเบี้ย นอกจากนี้ ธนาคารพาณิชย์อาจเปิดบัญชีเงินฝากไว้กับธนาคารอื่นโดยได้ดอกเบี้ย เพื่ออำนวยความสะดวกในการดำเนินธุรกิจระหว่างกัน
5. สินทรัพย์อื่น ๆ ของธนาคารพาณิชย์ ได้แก่ ที่ดิน อาคาร สิ่งก่อสร้าง เครื่องใช้สำนักงาน เป็นต้น เนื่องจากสินทรัพย์อื่น ๆ มีสภาพคล่องค่อนข้างต่ำ ดังนั้นในบางครั้งอาจมีกฎหมายกำหนดอัตราส่วนของสินทรัพย์ต่อเงินกองทุนไว้จำนวนหนึ่งเสมอ เพื่อมิให้ธนาคารพาณิชย์ลงทุนในสินทรัพย์อื่นมากเกินไป

สภาพคล่องของธนาคารพาณิชย์

สภาพคล่องของธนาคาร (Bank Liquidity) หมายถึง ความสามารถของธนาคารที่จะจ่ายเงินสดคืน ตามข้อผูกพันได้ทันทีที่มีผู้เรียกร้อง สภาพคล่องจะมีได้มากน้อยแค่ไหนขึ้นอยู่กับจำนวนเงินสด และสินทรัพย์สภาพคล่อง (Liquid Asset) หรือ สินทรัพย์ที่เปลี่ยนเป็นเงินสดในมูลค่าเท่าเดิม ได้ง่ายและรวดเร็วโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายมากนัก ในแง่สภาพคล่องของสินทรัพย์ อาจจะจัดประเภทสินทรัพย์ของธนาคาร ได้ดังนี้

1. เงินสำรองชั้นที่หนึ่ง (Primary reserve) เงินสำรองชั้นที่หนึ่งประกอบด้วย เงินสดในมือ เงินที่ฝากไว้ในธนาคารอื่นและเงินสำรองตามกฎหมาย
  - 1.1 เงินสดในมือ (cash on hand) คือ เงินสดที่เก็บอยู่ในธนาคาร โดยเก็บไว้เพื่อจ่ายให้แก่ผู้ถอนเงิน และเพื่อใช้จ่ายในกิจการเบ็ดเตล็ดทั่วไป
  - 1.2 เงินฝากในธนาคารอื่น ๆ โดยปกติธนาคารต่าง ๆ มักจะมีเงินฝากกระแสรายวันในบัญชีซึ่งกันและกัน ทั้งนี้ก็เพื่อสะดวกในการชำระหนี้และการหักบัญชีซึ่งกันและกัน

เงินฝากประเภทนี้ถือว่าเป็นเงินสดเหมือนกัน เพราะอาจจะถอนคืนได้ทันทีเมื่อทวงถาม

1.3 เงินสดสำรองตามกฎหมาย (Legal cash reserve) เป็นเงินที่กฎหมายได้กำหนดให้ธนาคารดำรงไว้ เพื่อใช้จ่ายตามความจำเป็นที่เกิดขึ้นประจำวัน และเพื่อป้องกันมิให้ธนาคารขยายเครดิตมากเกินไปจนไม่ปลอดภัยกับผู้ฝาก ตามมาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2522 กำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย ดำรงเงินสดสำรองไว้ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยแต่ละวัน เป็นอัตราส่วนกับยอดเงินฝากไม่ต่ำกว่าอัตราที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดด้วยความเห็นชอบของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง ซึ่งไม่ต่ำกว่าร้อยละ 5 และไม่เกินร้อยละ 50 อัตราส่วนที่ดำรงนั้น ธนาคารแห่งประเทศไทยจะกำหนดให้ถือเอาส่วนเฉลี่ยตามระยะเวลาไม่น้อยเท่าใดก็ได้ และอาจกำหนดให้ถือเอาหลักทรัพย์รัฐบาลไทยเป็นส่วนหนึ่งแห่งเงินสดสำรองที่พึงดำรงนั้นก็ได้ นอกจากนี้ธนาคารแห่งประเทศไทยด้วยความเห็นชอบของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง จะกำหนดให้รวมยอดเงินให้เบิกเกินบัญชีที่ยังมิได้จ่ายเข้ากับยอดเงินฝากที่ต้องมีเงินสดสำรองนั้นด้วยก็ได้

2. เงินสำรองชั้นที่สอง (Secondary reserve) เงินสำรองชั้นที่สองประกอบด้วยสินทรัพย์ต่าง ๆ ที่ให้รายได้แก่ธนาคาร สินทรัพย์ที่จัดเป็นเงินสำรองชั้นที่สองนี้มิใช่เป็นเงินสด แต่ก็เป็นสินทรัพย์ที่มีสภาพคล่องสูง คือ อาจจะเปลี่ยนเป็นเงินสดได้ทันที จุดประสงค์ที่ธนาคารถือเงินสดสำรองชั้นที่สองไว้ก็คือ การรักษาสภาพคล่องเป็นประการแรก และเพื่อให้เกิดรายได้ให้กับธนาคาร ตัวอย่างสินทรัพย์ที่จัดเป็นเงินสำรองชั้นที่ 2 เช่น พันธบัตรรัฐบาล ซึ่งสามารถนำไปขายคืนได้ตลอดเวลา หรือนำไปใช้เป็นหลักประกันกู้เงินจากธนาคารได้

ปัญหาของการขาดสภาพคล่องของธนาคารพาณิชย์

ปัญหาการขาดสภาพคล่องของธนาคารพาณิชย์ในที่นี้หมายถึง ธนาคารพาณิชย์มีสินทรัพย์ต่างๆ อยู่เป็นมูลค่ารวมกันพอเพียงที่จะขาย หรือเรียกคืนมาชำระหนี้สินทั้งสิ้นได้ เพียงแต่ธนาคารมีเงินสด หรือสินทรัพย์ประเภทที่จะเปลี่ยนเป็นเงินสดได้ในเวลาอันสั้น ไม่พอเพียงที่จะจ่ายให้กับผู้ฝากหรือเจ้าหนี้ได้ในทันทีทันใด แต่ถ้าให้เวลาบ้างก็จะสามารถแปรสภาพสินทรัพย์เหล่านั้นให้เป็นเงินสดเพื่อชำระหนี้สินได้ทั้งหมด สาเหตุของการขาดสภาพคล่องของธนาคารพาณิชย์ มีดังนี้คือ

1. ระบบการจัดการไม่เหมาะสม เนื่องจากธนาคารนำเงินไปลงทุนระยะยาว หรือให้กู้แบบเรียกคืนไม่ได้ทันที่มากเกินไป ในขณะที่หนี้สินส่วนมากของธนาคารเป็นหนี้ที่เจ้าหนี้เรียกคืนเมื่อใดก็ได้ เนื่องจากหนี้ของธนาคารส่วนมาก ได้แก่ เงินฝากประเภทต่าง ๆ ซึ่งธนาคารยินยอมให้ผู้ฝากถอนคืนได้แม้เงินฝากยังไม่ครบกำหนด โดยปกติแล้วธนาคารมักจะเก็บเงินส่วนหนึ่งไว้ในรูปเงินสด เงินฝากที่ธนาคาร และสินทรัพย์ที่เปลี่ยนเป็นเงินได้อย่างรวดเร็วจำนวนหนึ่ง เพื่อให้มีสภาพคล่องเพียงพอที่จะชำระหนี้สินในกรณีปกติได้ บางประเทศ ทางการอาจออกข้อกำหนดเกี่ยวกับจำนวนสินทรัพย์สภาพคล่องที่แต่ละธนาคารจะต้องมีไว้เป็นสัดส่วนกับเงินฝาก เพื่อป้องกันมิให้เกิดปัญหาในข้อนี้ได้

2. มีผู้ฝากหรือผู้ให้กู้เงินถอนเงินมากผิดปกติ ซึ่งจะเกิดขึ้นในกรณีที่เกิดขึ้นตระหนกตกใจในเหตุการณ์บางประการ เช่น สงคราม ภาวะการเมือง เป็นต้น เมื่อมีผู้มาถอนเงินกันมากจนธนาคารไม่สามารถจ่ายเงินสดให้ได้ เรียกว่าธนาคารขาดสภาพคล่อง เมื่อเกิดปัญหาดังกล่าวอาจแก้ไขได้ง่ายเพราะเมื่อใดก็ตามที่ประชาชนเลิกตื่นตกใจก็จะนำเงินกลับเข้าไปฝากธนาคารเช่นเดิม หรือถ้าเป็นการถอนเงินเฉพาะบางธนาคาร ธนาคารอื่นๆ ที่ไม่ประสบปัญหานี้ก็มักจะให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกันทำให้ปัญหาการขาดสภาพคล่องของบางธนาคารหมดไป

การกำกับดูแลระบบสถาบันการเงิน

1. กระทรวงการคลัง กระทรวงการคลังจะทำหน้าที่เป็นที่กำกับดูแลทั่วไปซึ่งกิจการของธนาคารแห่งประเทศไทย ตามพระราชบัญญัติธนาคารแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2485 โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังทำหน้าที่เป็นผู้รักษาการ ตามพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 นอกจากนี้ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังยังมีฐานะเป็นประธานคณะกรรมการ คณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์
2. ธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) บทบาทหน้าที่หลักของธนาคารแห่งประเทศไทยในต่อธนาคารพาณิชย์ คือ

2.1 การรักษาเสถียรภาพทางการเงิน ซึ่งกระทำโดย การดำเนินนโยบายการเงิน คือ การทำให้ระบบการเงินของประเทศมีเสถียรภาพทั้งภายในประเทศ (ราคาสินค้า) และเสถียรภาพภายนอกประเทศ (ค่าเงินบาท) ซึ่งจะกระทำในลักษณะของการกำหนดเป้าหมายอัตราเงินเฟ้อ (Inflation Targeting) ซึ่งสามารถทำได้ 3 ทางได้แก่

- 2.1.1 การกำหนดอัตราการดำรงเงินสดสำรอง (Reserve Requirement)
  - 2.1.2 การทำธุรกรรมทางการเงินกับสถาบันการเงิน (Open Market Operation) ในตลาดเงินตราต่างประเทศ
  - 2.1.3 การทำหน้าที่เป็นผู้ให้กู้ยืมเงินเป็นแหล่งสุดท้าย (Lender of Last Resort)
- 2.2 การกำกับดูแลสถาบันการเงิน ซึ่งกระทำโดย การดำเนินนโยบายสถาบันการเงิน แนวทางที่ธนาคารแห่งประเทศไทยเริ่มนำมาใช้ในการกำกับดูแลธนาคารพาณิชย์ในปัจจุบันคือ หลักการกำกับดูแลความเสี่ยง (Risk Based Supervision) การกำกับดูแลในแนวทางเดิมก็ยังคงนำมาใช้ผสมผสานกับแนวทางใหม่ก็คือ การวัดฐานะการดำเนินงาน (CAMELS) เป็นเครื่องวัดคุณภาพและประสิทธิภาพของสถาบันการเงิน โดยมีองค์ประกอบ คือ
- 2.2.1 ความเสี่ยงหลักในการกำกับดูแล ประกอบด้วย
    - 2.2.1.1 ความเสี่ยงด้านการวางแผนกลยุทธ์ (Strategic Risk)
    - 2.2.1.2 ความเสี่ยงด้านเครดิต (Credit Risk)
    - 2.2.1.3 ความเสี่ยงด้านการตลาด (Market Risk)
    - 2.2.1.4 ความเสี่ยงด้านสภาพคล่อง (Liquidity Risk)
    - 2.2.1.5 ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงาน (Operational Risk)
  - 2.2.2 การวัดฐานะการดำเนินงาน (CAMELS) ประกอบด้วย
    - 2.2.2.1 ความเพียงพอของเงินกองทุน (Capital Adequacy)
    - 2.2.2.2 คุณภาพของสินทรัพย์ (Asset Quality)
    - 2.2.2.3 คุณภาพของการจัดการ (Management Quality)
    - 2.2.2.4 ความสามารถในการหารายได้ (Earning Efficiency)
    - 2.2.2.5 ความมีสภาพคล่องเพียงพอ (Liquidity)
    - 2.2.2.6 ความสามารถในการบริหารความเสี่ยงของตลาด (Sensitivity to Market Risk)
3. คณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ มีบทบาทหลักในการวางนโยบายส่งเสริมและพัฒนาตลาดจนกำกับดูแลในเรื่อง ดังนี้
- 3.1 หลักทรัพย์
  - 3.2 ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจที่เกี่ยวข้อง

- 3.3 ตลาดหลักทรัพย์ ศูนย์ซื้อขายหลักทรัพย์
- 3.4 องค์กรที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจหลักทรัพย์
- 3.5 การออกหรือเสนอขายหลักทรัพย์แก่ประชาชน
- 3.6 การเข้าถือหลักทรัพย์เพื่อครอบงำกิจการและการป้องกันการกระทำอันไม่เป็นธรรม
เกี่ยวกับการซื้อขายหลักทรัพย์

4. หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

- 4.1 กระทรวงพาณิชย์ เป็นส่วนราชการที่ทำหน้าที่รับผิดชอบทะเบียนพาณิชย์ ในกรณีที่สถาบันการเงินต้องดำเนินการเปลี่ยนแปลงทางทะเบียนพาณิชย์ เช่น การเพิ่มทุน การเปลี่ยนรายชื่อกรรมการผู้มีอำนาจลงนามผูกพันสถาบันการเงิน การควบโอนกิจการ เป็นต้น
- 4.2 บริษัทข้อมูลเครดิต เป็นบริษัทที่เป็นตัวกลางในการเก็บและประมวลผลข้อมูลเกี่ยวกับประวัติการขอและได้รับสินเชื่อของลูกค้า เพื่อให้สถาบันการเงินสามารถเข้ามาใช้บริการและนำข้อมูลไปใช้เพื่อประกอบการพิจารณาให้สินเชื่อ

รายชื่อธนาคารพาณิชย์ของประเทศไทยที่จดทะเบียนในประเทศไทย 13 แห่ง

ธนาคารพาณิชย์	บริษัทจดทะเบียน	สำนักงานสอบบัญชี
ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน)	✓	บริษัทดีลรอยท์ หูซ โธมัส ไซยยศ จำกัด
ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน)	✓	สำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน
ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน)	✓	บริษัทดีลรอยท์ หูซ โธมัส ไซยยศ จำกัด
ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน)	✓	บริษัทเคพีเอ็มจี ออดิท ภูมิภาค ภูมิภาค สอบบัญชี จำกัด
ธนาคารดีบีเอส ไทยทูน จำกัด (มหาชน)	✓	บริษัทไพร์ชวอเตอร์เฮาส์คูเปอร์ เอบีเอส จำกัด
ธนาคารทหารไทย จำกัด (มหาชน)	✓	บริษัทเคพีเอ็มจี ออดิท ภูมิภาค ภูมิภาค สอบบัญชี จำกัด
ธนาคารไทยธนาคาร จำกัด (มหาชน)	✓	บริษัทสำนักงานเอ็นสท์ แอนด์ ยัง จำกัด
ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน)	✓	บริษัทดีลรอยท์ หูซ โธมัส ไซยยศ จำกัด
ธนาคารนครหลวงไทย จำกัด (มหาชน)	✓	สำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน
ธนาคารยูโอบี รัตนสิน จำกัด (มหาชน)	✓	บริษัทไพร์ชวอเตอร์เฮาส์คูเปอร์ เอบีเอส จำกัด
ธนาคารสแตนดาร์ด ชาร์เตอร์ด นครธน จำกัด(มหาชน)	✓	บริษัทเคพีเอ็มจี ออดิท ภูมิภาค ภูมิภาค สอบบัญชี จำกัด
ธนาคารเอเชีย จำกัด (มหาชน)	✓	บริษัทเคพีเอ็มจี ออดิท ภูมิภาค ภูมิภาค สอบบัญชี จำกัด
ธนาคารธนาชาติ จำกัด (มหาชน)	✓	บริษัทสำนักงานเอ็นสท์ แอนด์ ยัง จำกัด

ลักษณะและการดำเนินงานของธุรกิจเงินทุนและธุรกิจหลักทรัพย์

ธุรกิจเงินทุนและธุรกิจหลักทรัพย์ เป็นสถาบันการเงินอีกประเภทหนึ่งที่มีวัตถุประสงค์ในการระดมเงินออม และแหล่งเงินให้กู้ที่สำคัญ รองลงมาจากธนาคารพาณิชย์ อีกทั้งยังมีโครงสร้างของแหล่งที่มา และการใช้ไปของเงินทุน คล้ายคลึงกับธนาคารพาณิชย์

ลักษณะทั่วไปของธุรกิจเงินทุน

ธุรกิจเงินทุน หมายความว่า กิจการซึ่งจัดหาเงินทุนเพื่อนำไปให้กู้ยืมหรือให้เครดิตแก่บุคคลอื่น การจัดหาเงินทุนดังกล่าวทำได้โดยการกู้ยืมเงินจากประชาชนทั่วไปซึ่งมีวิธีการกู้ยืมหลายวิธีการด้วยกัน สถาบันที่สามารถประกอบธุรกิจเงินทุนดังกล่าวได้คือ บริษัทจำกัด ซึ่งจดทะเบียนตามบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และได้รับอนุญาตจากกระทรวงการคลังให้ประกอบธุรกิจเงินทุน

ตามมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 บัญญัติดังนี้ "ธุรกิจเงินทุน" หมายความว่า ธุรกิจการจัดหาเงินลงทุน และใช้เงินนั้นในการประกอบกิจการอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งจำแนกประเภทได้ ดังต่อไปนี้

- (1) กิจการเงินทุนเพื่อการพาณิชย์ หมายความว่า กิจการจัดหาเงินทุนจากประชาชนและให้กู้ยืมเงินระยะสั้น รวมทั้งการเป็นผู้รับรอง ผู้รับอวัล หรือผู้สอดเข้าทำหน้าที่เงินเป็นทางค้ำปกติ
- (2) กิจการเงินทุนเพื่อการพัฒนา หมายความว่า กิจการจัดหาเงินทุนจากประชาชน และให้กู้ยืมเงินระยะปานกลาง หรือระยะยาวแก่กิจการอุตสาหกรรม เกษตรกรรม หรือพาณิชย์กรรมเป็นทางการค้ำปกติ
- (3) กิจการเงินทุนเพื่อการจำหน่ายและการบริโภค หมายความว่า กิจการจัดหาเงินทุนจากประชาชน และกระทำการ ดังต่อไปนี้เป็นทางการค้ำปกติ
  - 3.1 ให้กู้ยืมเงินเพื่อให้ใช้เกี่ยวกับการจำหน่ายสินค้าโดยชำระราคาเป็นงวดหรือโดยให้เช่าซื้อ
  - 3.2 ให้กู้ยืมเงินแก่ประชาชน เพื่อให้ใช้ในการซื้อสินค้าจากกิจการที่มีไซ้ของตนเอง
  - 3.3 ให้ประชาชนเช่าซื้อสินค้าที่ได้รับโอนกรรมสิทธิ์มาจากกิจการซึ่งจำหน่ายสินค้านั้นเมื่อได้ตกลงจะให้เช่าซื้อ หรือให้ประชาชนเช่าซื้อสินค้าซึ่งยึดได้จากผู้เช่าซื้อรายอื่น
  - 3.4 รับโอนโดยมีค่าตอบแทนซึ่งสิทธิเรียกร้องที่เกิดจากการจำหน่ายสินค้า
- (4) กิจการเงินทุนเพื่อการคهنะ หมายความว่า กิจการจัดหาเงินทุนจากประชาชนและทำการดังต่อไปนี้ เป็นทางการค้ำปกติ

3.5 ให้อุ้มเงินแก่ประชาชนเพื่อให้ได้มาซึ่งกรรมสิทธิ์ในที่ดินหรือบ้านที่อยู่อาศัย

3.6 ให้อุ้มเงินเพื่อใช้ในการจัดหาที่ดินหรือบ้านที่อยู่อาศัยสำหรับจำรับจำหน่ายแก่ประชาชนหรือให้ประชาชนเช่าซื้อ หรือ

3.7 จัดหาที่ดินหรือบ้านที่อยู่อาศัยมาจำหน่ายแก่ประชาชนรวมทั้งให้ประชาชนเช่าซื้อ

(5) กิจการเงินทุนอื่น ตามที่กำหนดในพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2528 ได้มีการเพิ่มเติมให้บริษัทเงินทุนประกอบธุรกิจค้าประกันได้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการซึ่งธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด

การดำเนินงานของธุรกิจเงินทุน

การดำเนินงานของธุรกิจเงินทุนต้องอยู่ในรูปของบริษัทมหาชน ตามกฎหมายว่าด้วยบริษัทมหาชนจำกัด และได้รับใบอนุญาตจากรัฐมนตรี โดยต้องมีคำว่า "บริษัทเงินทุน" นำหน้า และคำว่า "จำกัด" ต่อท้าย โดยบริษัทเงินทุนจะต้องมีทุนจดทะเบียนและทุนซึ่งชำระแล้วตามจำนวนที่รัฐมนตรีว่ากระทรวงการคลังกำหนด ทั้งนี้ต้องไม่ต่ำกว่า 100 ล้านบาทตามประกาศของกระทรวงการคลังตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2536 และไม่ต่ำกว่า 150 ล้านบาท ตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2537 และการลดทุนหรือเพิ่มทุนของบริษัทเงินทุนต้องได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง นอกจากนี้ ธนาคารแห่งประเทศไทยได้กำหนดเงื่อนไขเพิ่มเติมในการดำเนินงานของธุรกิจเงินทุน เช่น

1. ให้บริษัทเงินทุนต้องดำรงสินทรัพย์สภาพคล่องไม่ต่ำกว่าร้อยละ 7 ของยอดเงินที่ขอถูกรวม
2. บริษัทเงินทุนต้องมีสัดส่วนของเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงไม่ต่ำกว่าร้อยละ 6
3. วงเงินที่ออกตั๋วสัญญาใช้เงินในเขต กรุงเทพฯ นนทบุรี และสมุทรปราการ ไม่ต่ำกว่า 10000 บาท ในเขตต่างจังหวัดไม่ต่ำกว่า 5000 บาท
4. วงเงินให้อุ้มสูงสุดแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งไม่เกิน ร้อยละ 30 ของเงินกองทุน
5. นอกจากนี้ ธนาคารแห่งประเทศไทยยังกำหนดให้การปฏิบัติการกู้ยืมเงินหรือรับเงินจากประชาชนและกำหนดอัตราดอกเบี้ยหรือส่วนลดที่บริษัทเงินทุนอาจจ่ายหรืออาจเรียกได้ตามความเหมาะสมเป็นครั้งคราวตามความเหมาะสม

แหล่งที่มาของเงินทุนของธุรกิจเงินทุน

โครงสร้างของบริษัทเงินทุนมีลักษณะคล้ายคลึงกับธนาคารพาณิชย์ โดยมีแหล่งที่มาของเงินทุน (Sources of Funds) ประกอบด้วยเงินกู้ยืม (Borrowings) เงินกองทุน (Capital Funds)

และหนี้สินอื่น ๆ แหล่งเงินทุนส่วนใหญ่ของบริษัทเงินทุนจะมาจากการกู้ยืมมากที่สุด ซึ่งแหล่งเงินกู้ยืมส่วนใหญ่ คือ

1. เงินกองทุนตามกฎหมาย เป็นส่วนของผู้ถือหุ้น ซึ่งประกอบด้วย
  - 1.1 ทุนจดทะเบียนและทุนที่ชำระแล้วรวมทั้งส่วนล้ามูลค่าหุ้นที่บริษัทได้รับ (ต้องไม่ต่ำกว่า 150 ล้านบาท)
  - 1.2 ทุนสำรอง
  - 1.3 เงินสำรองที่ได้จากกำไรสุทธิเมื่อสิ้นงวดบัญชีตามมติที่ประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้นตามข้อบังคับของบริษัท แต่ไม่รวมเงินสำรองสำหรับลดค่าของสินทรัพย์และเงินสำรองเพื่อการชำระหนี้
  - 1.4 กำไรสุทธิคงเหลือของการจัดสรรแล้ว

นโยบายทางด้านเงินกองทุนของบริษัทเงินทุนที่สำคัญคือ จะต้องมียุทธศาสตร์ที่เหมาะสมโดยทั่วไปเมื่อหักผลขาดทุนที่เกิดขึ้นทุกงวดบัญชีออกแล้ว บริษัทเงินทุนจะต้องดำรงเงินทุนไว้ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 6 ของสินทรัพย์เสี่ยง สำหรับสินทรัพย์เสี่ยง หมายถึง ยอดรวมของสินทรัพย์ทั้งสิ้นหักด้วยสินทรัพย์สภาพคล่องและสินทรัพย์ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด

2. เงินกู้ยืมธนาคาร เป็นเงินกู้ยืมอันดับรองลงมาจากเงินกู้ยืมและตัวเงินจ่ายในประเทศส่วนใหญ่จะเป็นเงินกู้ยืมเพื่อใช้เป็นทุนหมุนเวียน หรือช่วยเสริมสภาพคล่องของบริษัทเงินทุนในรูปของเงินกู้เบิกเกินบัญชี และเงินกู้ยืมปกติ ทั้งมีหลักประกันและไม่มีหลักประกัน (Clean Loan)

- 2.1 เงินกู้ยืมและตัวเงินจ่ายในประเทศ เป็นเงินกู้ยืมก้อนใหญ่ของบริษัทเงินทุน มีทั้งเงินกู้ยืมและตัวเงินจ่ายเมื่อทวงถาม (Call Loan) และเงินกู้ยืมและตัวเงินจ่ายเมื่อสิ้นระยะเวลา (Term Loan) โดยส่วนใหญ่เป็นเงินกู้ยืมจากประชาชน และเงินกู้ยืมจากสถาบันการเงิน
- 2.2 เงินกู้ยืมและตัวเงินจ่ายต่างประเทศ เป็นแหล่งเงินทุนที่บริษัทเงินทุนบางแห่งที่มีขนาดใหญ่ กู้ยืมมาเพื่อขยายกิจการและมักจะมีธนาคารพาณิชย์เป็นผู้ค้ำประกันการกู้ยืม หรือรับรองตัวเงินจ่ายนั้น ทั้งนี้ เนื่องจากการกู้ยืมจากต่างประเทศจะต้องเสี่ยงภัยกับอัตราดอกเบี้ยและอัตราแลกเปลี่ยนบริษัทเงินทุนที่ไม่มีความชำนาญในตลาดการเงินต่างประเทศจึงไม่นิยมกู้เงินจากต่างประเทศมาเพื่อแสวงหากำไรจากดอกเบี้ยและผลกำไรที่ได้รับจากอัตราแลกเปลี่ยน

3. เงินขายช่วงลด ส่วนใหญ่จะเป็นการขายช่วงลดตัวเงินให้แก่บริษัทเงินทุนด้วยกัน หรือธนาคารพาณิชย์ เพื่อแก้ไขปัญหาสภาพคล่องเป็นครั้งคราวเท่านั้น

4. หนี้สินธุรกิจหลักทรัพย์และหนี้สินอื่นๆ

แหล่งที่ใช้ไปของเงินทุนของธุรกิจเงินทุน

ประกอบด้วย เงินสด และเงินฝากธนาคาร เงินลงทุนในหลักทรัพย์ เงินให้กู้ยืมเพื่อธุรกิจเงินทุน ลูกหนี้ธุรกิจหลักทรัพย์ ที่ดินอาคารและอุปกรณ์และสินทรัพย์อื่นๆ แต่แหล่งที่ใช้ไปของเงินทุนเพื่อหาผลประโยชน์และทำรายได้หลักให้แก่บริษัทเงินทุนเป็นจำนวนมากในอันดับแรกได้แก่ เงินให้กู้ยืมเพื่อธุรกิจเงินทุน รองลงมาเป็นเงินทุนในหลักทรัพย์ เงินให้กู้ยืมเพื่อธุรกิจเงินทุนประกอบด้วย

1. เงินให้กู้ยืมและตัวเงินรับจากสถาบันการเงิน ซึ่งส่วนใหญ่จะอยู่ในลักษณะของการระบายสภาพคล่องส่วนเกินไปให้บริษัทเงินทุนอื่นกู้ยืมในประเภทเงินกู้ยืมที่จ่ายคืนเมื่อทวงถาม (Call Loan) เป็นส่วนใหญ่
2. เงินกู้ยืมทั่วไปซึ่งเป็นเงินให้กู้ยืมแก่บุคคลและธุรกิจ
3. ตัวเงินรับซึ่งมีทั้งการรับซื้อตัวเงิน และการให้กู้ยืมโดยผู้กู้ยืมออกตัวสัญญาให้เงินให้บริษัทเงินทุนไว้เป็นหลักฐานเพื่อชำระหนี้เมื่อถึงกำหนด
4. ลูกหนี้ตามสัญญาผ่อนชำระ เป็นการให้กู้ยืมในระบบ Installment Loans และ Hire-Purchases

สำหรับในด้านเงินลงทุนในหลักทรัพย์ของบริษัทเงินทุนนั้น แบ่งออกเป็น 2 ส่วนได้แก่ หลักทรัพย์เพื่อการลงทุนส่วนหนึ่งและอีกส่วนหนึ่งเป็นหลักทรัพย์เพื่อค้า

1. หลักทรัพย์เพื่อลงทุน หมายถึง การลงทุนระยะยาวที่ให้ผลตอบแทนแน่นอน (Fixed Income) ในรูปของ Investment Yields และใช้ประโยชน์เพื่อการดำรงสินทรัพย์สภาพคล่องตามกฎหมายด้วย ดังนั้นหลักทรัพย์เพื่อลงทุนส่วนใหญ่ของบริษัทเงินทุนจึงประกอบด้วย พันธบัตรรัฐบาล พันธบัตรที่กระทรวงการคลังค้าประกันต้นเงินและดอกเบี้ย และพันธบัตรองค์การของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจที่มีกฎหมายเฉพาะจัดตั้งขึ้น

2. หลักทรัพย์เพื่อค้า หมายถึง การลงทุนที่มุ่งเน้นไปทางด้านการค้าหลักทรัพย์ เพื่อเป็นหลักทรัพย์จดทะเบียนและหลักทรัพย์รับอนุญาตในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและหลักทรัพย์อื่นๆ อาทิ หุ้นสามัญ (Common Stock) หุ้นบุริมสิทธิ (Preferred Stock) หุ้นกู้ (Debenture Stock) หน่วยลงทุนและตราสารอื่นๆนอกจากนี้ยังมีข้อจำกัดทางกฎหมาย

รายชื่อบริษัทเงินทุนและเงินทุนหลักทรัพย์ที่เปิดดำเนินการต่อเนื่องจากปี พ.ศ. 2545 ถึง
ปัจจุบัน มีดังนี้

บริษัทเงินทุน	บริษัทจดทะเบียน	สำนักงานสอบบัญชี
บริษัทเงินทุนกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน)	✓	บริษัทดีลอยท์ ทูช โรมัทลู ไชยยศ จำกัด
บริษัทเงินทุนเกียรตินาคิน จำกัด (มหาชน)	✓	บริษัทไพร์ชวอเตอร์เฮาส์คูเปอร์ เอบีเอเอส จำกัด
บริษัทเงินทุนทิสโก้ จำกัด	✓	บริษัทสำนักงานเอนิสท์ แอนด์ ยัง จำกัด
บริษัทเงินทุนบัวหลวง จำกัด		บริษัทดีลอยท์ ทูช โรมัทลู ไชยยศ จำกัด
บริษัทเงินทุนธนชาต จำกัด (มหาชน)	✓	บริษัทสำนักงานเอนิสท์ แอนด์ ยัง จำกัด
บริษัทเงินทุนรัตนทุน		บริษัทไพร์ชวอเตอร์เฮาส์คูเปอร์ เอบีเอเอส จำกัด
บริษัทเงินทุนฟินันซ่า	✓	บริษัท บีดีไอ ริชฟิลด์ จำกัด
บริษัทเงินทุนสินอุดมธรรม	✓	บริษัทสำนักงานเอนิสท์ แอนด์ ยัง จำกัด
บริษัทเงินทุนบุคคลวิทย์	✓	บริษัทดีลอยท์ ทูช โรมัทลู ไชยยศ จำกัด
บริษัทเงินทุนสินเอเชีย	✓	บริษัทเคพีเอ็มจี ออดิท ภูมิภาค ไทย สอบบัญชี จำกัด
บริษัทเงินทุนกรุงเทพธนสาร		บริษัทสำนักงานเอนิสท์ แอนด์ ยัง จำกัด
บริษัทเงินทุนโกลบอลไทย		บริษัทสำนักงานเอนิสท์ แอนด์ ยัง จำกัด
บริษัทเงินทุนไทยเพิ่มทรัพย์		บริษัท สำนักงานพิพัฒน์และเพื่อน จำกัด
บริษัทเงินทุน บีทีเอ็ม		บริษัทไพร์ชวอเตอร์เฮาส์คูเปอร์ เอบีเอเอส จำกัด
บริษัทเงินทุนเอไอจี ไฟแนนซ์	✓	บริษัทไพร์ชวอเตอร์เฮาส์คูเปอร์ เอบีเอเอส จำกัด
บริษัทเงินทุนอเมริกัน เอ็กเพรส		บริษัทสำนักงานเอนิสท์ แอนด์ ยัง จำกัด

ลักษณะทั่วไปของธุรกิจหลักทรัพย์

ธุรกิจหลักทรัพย์ หมายความว่า ถึง กิจการซึ่งดำเนินการหรือเป็นศูนย์กลางในการดำเนินการ
ซื้อขายแลกเปลี่ยนหลักทรัพย์ต่างๆ ซึ่งกิจการอื่นเป็นผู้นำออกจำหน่ายเช่นกิจการค้าอุตสาหกรรม
และสถาบันการเงิน เป็นต้น สถาบันที่จะประกอบธุรกิจหลักทรัพย์ดังกล่าวได้คือ บริษัทจำกัดที่ได้
จดทะเบียนตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และได้รับอนุญาตจากกระทรวง
การคลังให้ประกอบธุรกิจหลักทรัพย์ได้ สถาบันที่ประกอบธุรกิจหลักทรัพย์ คือบริษัทหลักทรัพย์
ส่วนสถาบันที่เป็นศูนย์กลางของการดำเนินธุรกิจหลักทรัพย์ในประเทศไทย คือ ตลาดหลักทรัพย์
แห่งประเทศไทย

"หลักทรัพย์" หมายความว่า

- (1) ตั๋วเงินคลัง
- (2) พันธบัตร
- (3) ตั๋วเงิน
- (4) หุ้น
- (5) หุ้นกู้
- (6) หน่วยลงทุน อันได้แก่ ตราสารหรือหลักฐานแสดงสิทธิในทรัพย์สินของกองทุนรวม
- (7) ใบสำคัญแสดงสิทธิที่จะซื้อหุ้น
- (8) ใบสำคัญแสดงสิทธิที่จะซื้อหุ้นกู้
- (9) ใบสำคัญแสดงสิทธิที่จะซื้อหน่วยลงทุน
- (10) ตราสารอื่นใดที่คณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์ และตลาดหลักทรัพย์กำหนด

ข้อกำหนดในพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิต ฟองซิเออร์ กำหนดไว้ว่า "ธุรกิจหลักทรัพย์" หมายความว่า ธุรกิจหลักทรัพย์ประเภท ดังต่อไปนี้

1. การเป็นนายหน้าซื้อขายหลักทรัพย์ หมายความว่า กิจการเป็นนายหน้าหรือเป็นตัวแทนซื้อขายหรือแลกเปลี่ยนหลักทรัพย์ให้แก่บุคคลอื่น โดยได้รับค่านายหน้าหรือตัวแทนซื้อขายหรือแลกเปลี่ยนหลักทรัพย์ให้แก่บุคคลอื่น โดยได้รับค่านายหน้าหรือบำเหน็จเป็นการตอบแทนเป็นทางการค้าปกติ
2. การค้าหลักทรัพย์ หมายความว่า กิจการซื้อขายหรือแลกเปลี่ยนหลักทรัพย์ในนามของตนเองเป็นทางการค้าปกติ
3. การเป็นที่ปรึกษาการลงทุน หมายความว่า กิจการให้คำแนะนำแก่ประชาชนไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมเกี่ยวกับคุณค่าของหลักทรัพย์ หรือความเหมาะสมในการลงทุนหรือซื้อขายหลักทรัพย์ใดๆ เป็นทางการค้าปกติ ทั้งนี้โดยได้รับค่าบริการหรือบำเหน็จเป็นการตอบแทนสำหรับการนั้น
4. การจัดจำหน่ายหลักทรัพย์ หมายความว่า กิจการรับจัดการจำหน่ายหลักทรัพย์ให้แก่ประชาชน
5. การจัดการกองทุน หมายความว่า กิจการจัดการลงทุนตามโครงการ โดยการออกตราสารหรือหลักฐานแสดงสิทธิในทรัพย์สินของแต่ละโครงการจำหน่ายแก่ประชาชนและนำเงินที่ได้จากการจำหน่ายตราสารหรือหลักฐานแสดงสิทธินั้นไปลงทุนในหลักทรัพย์ตามที่กำหนดไว้ในโครงการ
6. กิจการอื่นที่เกี่ยวกับหลักทรัพย์ตามที่รัฐมนตรีกำหนดในกฎกระทรวง

การดำเนินงานของธุรกิจหลักทรัพย์

การประกอบธุรกิจหลักทรัพย์จะกระทำได้ต่อเมื่อจัดตั้งในรูปบริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชน จำกัดโดยได้รับใบอนุญาตจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) โดยต้องมีทุนจดทะเบียนที่เรียกชำระแล้ว ไม่น้อยกว่า 100 ล้านบาท และมีจำนวนหุ้นที่บุคคลสัญชาติไทยถืออยู่ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 51 ของจำนวนหุ้นที่จำหน่ายได้แล้วทั้งหมด ธุรกิจหลักทรัพย์ดำเนินการจัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ต่อไปนี้

1. เพื่อทำหน้าที่เป็นนายหน้าขายหลักทรัพย์ ตลอดจนการกู้ยืมเงินหรือการให้กู้ยืมเงิน เพื่อการซื้อขายหรือแลกเปลี่ยนหลักทรัพย์
2. เพื่อการจัดจำหน่ายหลักทรัพย์ หรือการจัดการลงทุนของบริษัทหลักทรัพย์
3. เพื่อให้คำปรึกษาและแนะนำแก่ประชาชนทั่วไปในการลงทุนซื้อขายหลักทรัพย์
4. เพื่อจัดการลงทุนในนามโครงการโดยการออกตราสาร หรือหลักฐานแสดงสิทธิในหลักทรัพย์ของแต่ละโครงการจำหน่ายแก่ประชาชน

ในด้านการดำเนินงานของบริษัทหลักทรัพย์ สามารถจัดลักษณะการประกอบธุรกิจหลักทรัพย์ได้เป็น 4 ประเภทดังนี้

1. ประเภทให้บริการ (Services) เป็นลักษณะการทำหน้าที่ให้บริการเพื่ออำนวยความสะดวกและส่งเสริมการลงทุน โดยได้รับค่านายหน้า หรือค่าธรรมเนียม หรือบำเหน็จเป็นการทดแทน ได้แก่ การดำเนินการในลักษณะต่อไปนี้

- (1) บริการนายหน้าซื้อขายหลักทรัพย์ (Securities-Broker Services) หมายถึง การเป็นนายหน้า หรือ ตัวแทน เพื่อซื้อขาย หรือแลกเปลี่ยนหลักทรัพย์ให้แก่บุคคลอื่นเป็นทางการค้าปกติ โดยได้รับค่านายหน้า ค่าธรรมเนียม หรือค่าตอบแทนอื่น
- (2) บริการที่ปรึกษาการลงทุน (Investment-Advisor Services) การบริการที่ปรึกษาการลงทุนในที่นี้หมายถึง การให้คำแนะนำแก่ประชาชนไม่ว่าโดยทางตรงหรือโดยทางอ้อมเกี่ยวกับคุณค่าของหลักทรัพย์หรือความเหมาะสมในการลงทุนหรือซื้อขายหลักทรัพย์ใดๆ มิใช่การทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาในการลงทุนจัดตั้งบริษัท หรือลงทุนประกอบกิจการอุตสาหกรรมหรือพาณิชย์กรรมหรือให้คำปรึกษาการเงินหรือการลงทุนในด้านอื่นๆ ซึ่งไม่เกี่ยวกับธุรกิจหลักทรัพย์
- (3) บริการจัดจำหน่ายหลักทรัพย์ (Securities-Underwriter Services) เป็นบริการจัดจำหน่ายหลักทรัพย์ของธุรกิจอันได้แก่หุ้นสามัญ (Common Stock) หุ้น

บุริมสิทธิ(Preferred Stock) หุ้นกู้ (Debenture Stock) ฯลฯ ในตลาดแรก (Primary Market) หรือตลาดหลักทรัพย์ออกใหม่ (New Issue Market)

2. ประเภทการลงทุน (Investment) เป็นการดำเนินกิจการลงทุนซื้อขายหรือแลกเปลี่ยนหลักทรัพย์ในนามของตนเอง โดยมุ่งหวังผลตอบแทนจากการลงทุนนั้นในรูปดอกเบี้ย (Interest) หรือเงินปันผล (Dividend) กำไรจากการซื้อขาย (Gain) ซึ่งตามลักษณะนี้มีการเสี่ยงภัยอยู่มาก ด้านนโยบายในการจัดสร้างกองหลักทรัพย์ลงทุน (Policies in Construction of the Portfolio) นโยบายในการจัดการกองหลักทรัพย์ลงทุน (Policies in management for Portfolio) และการจัดการกองหลักทรัพย์ลงทุนเพื่อกำไร (Portfolio Management for Profit)ไม่ดีพอ ก็อาจจะมีผลกระทบถึงเสถียรภาพของเงินลงทุน (Stability of Principal) และเสถียรภาพของรายได้ (Stability of Income) ได้

3. ประเภทจัดการลงทุน (Investment Manager) บริษัทได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการจัดการลงทุนจะจัดเป็นโครงการจำหน่ายแก่ประชาชนหลักฐานแสดงสิทธิของแต่ละโครงการนี้เรียกว่า "หน่วยลงทุน และมีมูลค่าที่ตราไว้แน่นอน และหน่วยลงทุนนี้จะเป็นหลักทรัพย์จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เงินกองทุน (Investment Funds) ที่ระดมได้จากประชาชน ตามโครงการกองทุนดังกล่าว บริษัทจัดการกองทุนก็จะนำไปลงทุนในกิจการพาณิชย์กรรมและอุตสาหกรรมที่มั่นคงและมีอนาคต

4. ประเภทจัดการกองทุน (Investment Funds Manager) หมายถึง การจัดการเงินทุนของบุคคลหรือคณะบุคคลที่ได้รับมอบหมายให้จัดการลงทุนเพื่อแสวงหาผลประโยชน์จากหลักทรัพย์ ไม่ว่าจะมีการลงทุนในทรัพย์สินอื่นด้วยหรือไม่ก็ตาม ซึ่งกระทำการค้าโดยปกติ ได้รับค่าธรรมเนียมหรือค่าตอบแทนอื่น แต่ไม่รวมถึงการจัดการลงทุนตามที่คณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) ประกาศกำหนด

แหล่งที่มาของเงินทุนของธุรกิจหลักทรัพย์ ประกอบด้วย

1. เงินกองทุนตามกฎหมาย ได้แก่

1.1 ทุนจดทะเบียนและทุนซึ่งชำระแล้วของบริษัทหลักทรัพย์ โดยกฎหมายกำหนดให้บริษัทหลักทรัพย์ที่ประกอบกิจการจำหน่ายหลักทรัพย์ต้องมีทุนจดทะเบียนไม่ต่ำกว่า 10 ล้านบาท สำหรับบริษัทหลักทรัพย์ที่ประกอบกิจการจำหน่ายหลักทรัพย์ กิจการที่ปรึกษาการลงทุนหรือกิจการจัดการลงทุน ต้องไม่ต่ำกว่า 5 ล้านบาท ต่อมามีการแก้ไขกฎกระทรวงฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2540) โดยกำหนดเงินกองทุนไม่ต่ำกว่า 150 ล้านบาท

และสามารถดำเนินการเพิ่มทุนจดทะเบียนและทุนชำระแล้วอีก 100 ล้านบาทต่อไป
อนุญาตที่ได้รับเพิ่มเติมในแต่ละประเภท

1.2 ส่วนเกินมูลค่าหุ้น

1.3 เงินสำรอง เงินสำรองของบริษัทหลักทรัพย์จะได้มาจากการจัดสรรกำไรของแต่ละโครงการ
การเข้าบัญชีสำรองกำไรของโครงการนั้นๆ ก่อนจ่ายเงินปันผล

1.4 กำไรสุทธิคงเหลือจากการจัดสรร

2. เงินกู้ยืม เงินกู้ยืมประกอบด้วย เงินเบิกเกินบัญชี และเงินกู้ยืมจากธนาคารจากสถาบันการเงิน
อื่นจากต่างประเทศ รวมทั้งเงินกู้ยืมจากบุคคลธรรมดาและนิติบุคคล

3. เจ้าหนี้ธุรกิจหลักทรัพย์ เป็นยอดสุทธิของเจ้าหนี้บริษัทหลักทรัพย์ อันเกิดจากการซื้อขายหลัก
ทรัพย์ ซึ่งจะมีการชำระบัญชีเมื่อมีการส่งมอบหลักทรัพย์และชำระราคาอีกส่วนหนึ่งเป็นบัญชีลูกค้า
ซึ่งได้เพิ่มสูงขึ้นเป็นลำดับตามปริมาณธุรกิจการซื้อขายหลักทรัพย์ที่เพิ่มขึ้น

4. หนี้สินอื่นๆ

แหล่งที่ใช้ไปของเงินทุนของธุรกิจหลักทรัพย์ ประกอบด้วย

1. เงินสดและเงินฝากธนาคาร ธุรกิจหลักทรัพย์มีเงินสดและเงินฝากธนาคารเป็น
2. เงินลงทุนในหลักทรัพย์ ได้แก่ เงินลงทุนในหลักทรัพย์ที่เป็นพันธบัตรรัฐบาล พันธบัตรที่
กระทรวงการคลังค้าประกันเงินต้นและดอกเบี้ย หลักทรัพย์จดทะเบียน หลักทรัพย์รับอนุญาต และ
หลักทรัพย์อื่นๆทั้งที่เป็นการลงทุนเพื่อสำรองตามกฎหมายและเพื่อการค้า
3. ลูกหนี้ธุรกิจหลักทรัพย์ ได้แก่ ลูกหนี้ในการซื้อหลักทรัพย์ตามคำสั่งลูกค้า เงินบัญชีของ
ลูกค้า เงินให้กู้เพื่อซื้อหลักทรัพย์ และลูกหนี้บริษัทหลักทรัพย์
4. ที่ดินอาคารและอุปกรณ์
5. สินทรัพย์อื่นๆ

รายชื่อบริษัทหลักทรัพย์ที่เปิดดำเนินการต่อเนื่องจากปี พ.ศ. 2545 ถึงปัจจุบัน มีดังนี้

บริษัทหลักทรัพย์	บริษัทจดทะเบียน	สำนักงานสอบบัญชี
บริษัทหลักทรัพย์กรุงศรีอยุธยา จำกัด		บริษัทดีลรอยท์ ทัช โรมัทสุ ไชยยศ จำกัด
บริษัทหลักทรัพย์กิมเอ็ง (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน)		สำนักงาน เอ. เอ็ม. ที. แอสโซซิเอท
บริษัทหลักทรัพย์เกียรตินาคิน จำกัด		บริษัทไพร์ชวอเตอร์เฮาส์คูเปอร์ เอบีเอเอส จำกัด
บริษัทหลักทรัพย์โกลบอลไทย จำกัด		บริษัทสำนักงานเอนิสท์ แอนด์ ยัง จำกัด
บริษัทหลักทรัพย์โกลเบล็ก จำกัด		บริษัทสำนักงานเอนิสท์ แอนด์ ยัง จำกัด
บริษัทหลักทรัพย์เคจีไอ (ประเทศไทย) บมจ.	✓	บริษัทสำนักงานเอนิสท์ แอนด์ ยัง จำกัด
บริษัทหลักทรัพย์เครดิต สวิส เฟิร์สท์ บอสตัน (ประเทศไทย) จำกัด		บริษัทเคพีเอ็มจี ออดิท ภูมิภาค ไทย สอบบัญชี จำกัด
บริษัทหลักทรัพย์เจ.พี.มอร์แกน (ประเทศไทย) จำกัด		บริษัทเคพีเอ็มจี ออดิท ภูมิภาค ไทย สอบบัญชี จำกัด
บริษัทหลักทรัพย์ซิกโก้ จำกัด (มหาชน)	✓	บริษัทสำนักงานเอนิสท์ แอนด์ ยัง จำกัด
บริษัทหลักทรัพย์ซีดีเคอร์ป (ประเทศไทย) จำกัด		บริษัทเคพีเอ็มจี ออดิท ภูมิภาค ไทย สอบบัญชี จำกัด
บริษัทหลักทรัพย์ซีมิโก้ จำกัด (มหาชน)	✓	บริษัทสำนักงานเอนิสท์ แอนด์ ยัง จำกัด
บริษัทหลักทรัพย์ซี แอล เอส เอ (ประเทศไทย) จำกัด		บริษัทไพร์ชวอเตอร์เฮาส์คูเปอร์ เอบีเอเอส จำกัด
บริษัทหลักทรัพย์ไซรัส จำกัด		บริษัทสำนักงานเอนิสท์ แอนด์ ยัง จำกัด
บริษัทหลักทรัพย์ดีบีเอส วิคเคอร์ส (ประเทศไทย) จำกัด		บริษัทไพร์ชวอเตอร์เฮาส์คูเปอร์ เอบีเอเอส จำกัด
บริษัทหลักทรัพย์พีเอ็นดี จำกัด	✓	บริษัทสำนักงานเอนิสท์ แอนด์ ยัง จำกัด
บริษัทหลักทรัพย์ทีลโก้ จำกัด	✓	บริษัทสำนักงานเอนิสท์ แอนด์ ยัง จำกัด
บริษัทหลักทรัพย์ไทยพาณิชย์ จำกัด		บริษัทดีลรอยท์ ทัช โรมัทสุ ไชยยศ จำกัด
บริษัทหลักทรัพย์ธนาชาติ จำกัด	✓	บริษัทสำนักงานเอนิสท์ แอนด์ ยัง จำกัด
บริษัทหลักทรัพย์นครหลวงไทย จำกัด		บริษัทดีลรอยท์ ทัช โรมัทสุ ไชยยศ จำกัด
บริษัทหลักทรัพย์บัวหลวง จำกัด		บริษัทดีลรอยท์ ทัช โรมัทสุ ไชยยศ จำกัด
บริษัทหลักทรัพย์บาร์เคลย์ แคปิตอล (ประเทศไทย) จำกัด		บริษัทไพร์ชวอเตอร์เฮาส์คูเปอร์ เอบีเอเอส จำกัด
บริษัทหลักทรัพย์บีที จำกัด		บริษัทสำนักงานเอนิสท์ แอนด์ ยัง จำกัด
บริษัทหลักทรัพย์บีพีพี จำกัด		บริษัทสำนักงานเอนิสท์ แอนด์ ยัง จำกัด
บริษัทหลักทรัพย์บีเอ็นพี พาริเบาส์ ฟิร์กรีน (ประเทศไทย)		บริษัทไพร์ชวอเตอร์เฮาส์คูเปอร์ เอบีเอเอส จำกัด
บริษัทหลักทรัพย์พัฒนาสิน บมจ.	✓	บริษัทสำนักงานเอนิสท์ แอนด์ ยัง จำกัด
บริษัทหลักทรัพย์เพื่อธุรกิจหลักทรัพย์ จำกัด		บริษัทไพร์ชวอเตอร์เฮาส์คูเปอร์ เอบีเอเอส จำกัด
บริษัทหลักทรัพย์ฟาร์อีสท์ จำกัด		บริษัทสำนักงานเอนิสท์ แอนด์ ยัง จำกัด
บริษัทหลักทรัพย์ฟิโนซ่า จำกัด	✓	บริษัท บีดีไอ ริชฟีลด์ จำกัด
บริษัทหลักทรัพย์ฟิลลิป (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน)		บริษัทไพร์ชวอเตอร์เฮาส์คูเปอร์ เอบีเอเอส จำกัด

บริษัทหลักทรัพย์	บริษัทจดทะเบียน	สำนักงานสอบบัญชี
บริษัทหลักทรัพย์ยูไนเต็ด จำกัด (มหาชน)	✓	บริษัทสำนักงานเอนส์ท แอนด์ ยัง จำกัด
บริษัทหลักทรัพย์ยูบีเอส วอร์เบิร์ก จำกัด		บริษัทสำนักงานเอนส์ท แอนด์ ยัง จำกัด
บริษัทหลักทรัพย์ยูโอบี เคย์เฮียน (ประเทศไทย) จำกัด		บริษัทไพร์ชวอเตอร์เฮาส์คูเปอร์ เอบีเอส จำกัด
บริษัทหลักทรัพย์อินเทลวิชั่น จำกัด		บริษัท สำนักงานพิพัฒน์และเพื่อน จำกัด
บริษัทหลักทรัพย์เอสเอสบีซี (ประเทศไทย) จำกัด		บริษัทเคพีเอ็มจี ออดิท ภูมิภาค สอบบัญชี จำกัด
บริษัทหลักทรัพย์เอบีเอ็น แอมโร เอเชีย จำกัด (มหาชน)	✓	บริษัท สำนักงานพิพัฒน์และเพื่อน จำกัด
บริษัทหลักทรัพย์เอส จี สิงคโปร์ จำกัด		บริษัทสำนักงานเอนส์ท แอนด์ ยัง จำกัด
บริษัทหลักทรัพย์แอดคินสัน จำกัด (มหาชน)	✓	บริษัท เอสที มาสเตอร์ จำกัด
บริษัทหลักทรัพย์แอสเซท พลัส จำกัด (มหาชน)	✓	บริษัทสำนักงานเอนส์ท แอนด์ ยัง จำกัด
บริษัทหลักทรัพย์ไอบี จำกัด		บริษัทไพร์ชวอเตอร์เฮาส์คูเปอร์ เอบีเอส จำกัด
บริษัทหลักทรัพย์ไอเอ็นจี (ประเทศไทย) จำกัด		บริษัทเคพีเอ็มจี ออดิท ภูมิภาค สอบบัญชี จำกัด

ที่มา : คณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ค

มาตรฐานการสอบบัญชีรหัส 610
การพิจารณาผลงานตรวจสอบภายใน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 610
การพิจารณาผลงานตรวจสอบภายใน
(ใช้แทนมาตรฐานการสอบบัญชีฉบับที่ 19)

คำแถลงการณ์

มาตรฐานการสอบบัญชีฉบับนี้ใช้แทนมาตรฐานการสอบบัญชี ฉบับที่ 19 เรื่องประโยชน์ของงานตรวจสอบภายในต่องานสอบบัญชี

มาตรฐานการสอบบัญชีฉบับนี้เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดขึ้น โดยมาตรฐานการสอบบัญชีระหว่างประเทศ รหัส 610 เรื่อง การพิจารณาผลงานตรวจสอบภายใน (ISA 610, “Considering the Work of Internal Auditing”) โดยมีเนื้อหาสาระสำคัญไม่แตกต่างกัน

คำนำ

1. มาตรฐานการสอบบัญชีฉบับนี้วัตถุประสงค์เพื่อกำหนดมาตรฐานและแนวทางปฏิบัติสำหรับผู้สอบบัญชี ในการพิจารณาผลงานตรวจสอบภายใน มาตรฐานการสอบบัญชีฉบับนี้ไม่ครอบคลุมถึงกรณีที่บุคลากรจากหน่วยงานตรวจสอบภายในช่วยผู้สอบบัญชีในการปฏิบัติงานสอบบัญชี วิธีการปฏิบัติตามมาตรฐานการสอบบัญชีฉบับนี้นำไปใช้กับงานตรวจสอบภายในที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบงบการเงินเท่านั้น
2. ผู้สอบบัญชีควรพิจารณางานตรวจสอบภายในและผลกระทบที่มีต่อวิธีการตรวจสอบของผู้สอบบัญชี
3. “งานตรวจสอบภายใน” หมายถึง กิจกรรมการประเมินผลที่กิจการกำหนดขึ้นเพื่อใช้ภายในกิจการ โดยครอบคลุมถึงการตรวจสอบ การประเมินผล และการติดตามความเพียงพอและประสิทธิผลของระบบบัญชีและระบบการควบคุมภายใน

4. ผู้สอบบัญชีมีความรับผิดชอบในการแสดงความเห็นต่องบการเงินและการกำหนดลักษณะระยะเวลา และขอบเขตของวิธีการสอบบัญชี อย่างไรก็ตาม งานตรวจสอบภายในอาจมีประโยชน์ต่อผู้สอบบัญชีด้วย

ขอบเขตและวัตถุประสงค์ของงานตรวจสอบภายใน

5. ขอบเขตและวัตถุประสงค์ของงานตรวจสอบภายในจะแตกต่างกันขึ้นอยู่กับขนาด และโครงสร้างของกิจการ รวมทั้งความต้องการของผู้บริหาร โดยปกติงานตรวจสอบภายในจะรวมถึงกิจกรรมหนึ่งหรือหลายกิจกรรมดังต่อไปนี้
- การสอบทานระบบบัญชีและระบบการควบคุมภายใน การจัดให้มีระบบบัญชีและระบบการควบคุมภายในที่เพียงพอเป็นความรับผิดชอบของผู้บริหาร ซึ่งต้องให้ความสนใจอย่างเพียงพอและต่อเนื่อง โดยปกติ ผู้บริหารจะมอบหมายให้หน่วยงานตรวจสอบภายในทำหน้าที่สอบทานและติดตามการดำเนินงาน รวมทั้งเสนอแนะการแก้ไขปรับปรุงระบบดังกล่าว
  - การตรวจสอบข้อมูลทางการเงินและข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน การตรวจสอบดังกล่าวอาจรวมถึงการสอบทานวิธีการที่ใช้ในการกำหนด การวัดมูลค่า การจัดประเภท และการรายงานข้อมูลดังกล่าว การสอบถามอย่างเจาะจงเกี่ยวกับรายการบางรายการ ตลอดจนการทดสอบรายละเอียดของรายการบัญชี ยอดคงเหลือ และวิธีการปฏิบัติงานต่างๆ
  - การสอบทานความคุ้มค่า ประสิทธิภาพ และประสิทธิผลของการดำเนินงาน รวมถึง การควบคุมที่ไม่เกี่ยวข้องกับการเงินของกิจการ
  - การสอบทานการปฏิบัติตามกฎหมายข้อบังคับ และข้อกำหนดภายนอกอื่นๆ รวมทั้งนโยบายข้อบังคับและข้อกำหนดภายในอื่นๆของผู้บริหาร

ความสัมพันธ์ระหว่างงานตรวจสอบภายในและผู้สอบบัญชี

6. ผู้บริหารเป็นผู้กำหนดบทบาทของงานตรวจสอบภายใน วัตถุประสงค์ของงานตรวจสอบภายในจะแตกต่างจากวัตถุประสงค์ของผู้สอบบัญชีซึ่งได้รับการแต่งตั้งให้แสดงความเห็นต่องบการเงินอย่างอิสระ วัตถุประสงค์ของงานตรวจสอบภายในจะแตกต่างกันไปตามความต้องการของผู้

บริหาร ส่วนผู้สอบบัญชีมีวัตถุประสงค์หลักที่จะตรวจสอบว่างบการเงินแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญหรือไม่

7. อย่างไรก็ตาม วิธีการบางอย่างที่ใช้เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของผู้ตรวจสอบภายในและผู้สอบบัญชีมักจะคล้ายคลึงกัน ดังนั้น งานตรวจสอบภายในจึงอาจเป็นประโยชน์ในการกำหนดลักษณะ ระยะเวลา และขอบเขตของวิธีการสอบบัญชี
8. งานตรวจสอบภายในเป็นส่วนหนึ่งของกิจการ ดังนั้น ไม่ว่าจะงานตรวจสอบภายในจะมีความเป็นอิสระและความเที่ยงธรรมเพียงใด งานตรวจสอบภายในจะไม่มีความเป็นอิสระเท่ากับความเป็นอิสระที่ผู้สอบบัญชีต้องมีในการแสดงความเห็นต่องบการเงิน ผู้สอบบัญชีมีความรับผิดชอบในการแสดงความเห็นจากการสอบบัญชี และการใช้ผลงานตรวจสอบภายในจะไม่ทำให้ความรับผิดชอบดังกล่าวลดลง เนื่องจากการตัดสินใจทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบงบการเงินเป็นการตัดสินใจของผู้สอบบัญชี

การทำความเข้าใจและการประเมินเบื้องต้นเกี่ยวกับงานตรวจสอบภายใน

9. ผู้สอบบัญชีควรได้มาซึ่งความเข้าใจอย่างเพียงพอเกี่ยวกับงานตรวจสอบภายในเพื่อช่วยในการวางแผนการตรวจสอบและพัฒนาวิธีการตรวจสอบอย่างมีประสิทธิภาพ
10. ในกรณีที่งานตรวจสอบภายในมีประสิทธิภาพ ผู้สอบบัญชีสามารถปรับเปลี่ยนลักษณะ และระยะเวลาของวิธีการสอบบัญชี และลดขอบเขตของวิธีการดังกล่าวแต่จะไม่สามารถลดวิธีการตรวจสอบลงได้ทั้งหมด อย่างไรก็ตาม ในบางกรณีหลังจากที่ได้พิจารณางานตรวจสอบภายใน ผู้สอบบัญชีอาจตัดสินใจว่างานตรวจสอบภายในจะไม่มีผลกระทบต่อวิธีการสอบบัญชี
11. ในระหว่างการวางแผนการตรวจสอบ ผู้สอบบัญชีควรประเมินในเบื้องต้นเกี่ยวกับงานตรวจสอบภายใน หากปรากฏว่างานตรวจสอบภายในนั้นมีความเกี่ยวข้องกับการตรวจสอบรายการใดรายการหนึ่งในงบการเงิน

12. การประเมินในเบื้องต้นเกี่ยวกับงานตรวจสอบภายในจะมีผลต่อการตัดสินใจของผู้สอบบัญชีเกี่ยวกับการใช้ผลงานตรวจสอบภายในเพื่อปรับเปลี่ยนลักษณะ ระยะเวลา และขอบเขตของวิธีการสอบบัญชี
13. ในการได้มาซึ่งความเข้าใจและการประเมินในเบื้องต้นเกี่ยวกับงานตรวจสอบภายใน ผู้สอบบัญชีควรพิจารณาปัจจัยที่สำคัญดังนี้
  - 13.1 สถานะในองค์กร/สถานะของหน่วยงานตรวจสอบภายในขององค์กรและผลกระทบต่อความสามารถที่ดำรงไว้ซึ่งความเที่ยงธรรม ในสถานการณ์ที่ดีที่สุด หน่วยงานตรวจสอบภายในจะรายงานต่อผู้บริหารระดับสูงสุดและไม่มีควมรับผิดชอบในการปฏิบัติงานด้านอื่น ผู้สอบบัญชีจำเป็นต้องพิจารณาอย่างระมัดระวังในกรณีที่หน่วยงานตรวจสอบภายในมีข้อจำกัดที่ถูกกำหนดโดยผู้บริหาร โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้ตรวจสอบภายในจำเป็นต้องมีความเป็นอิสระในการติดต่อสื่อสารได้อย่างเต็มที่กับผู้สอบบัญชี
  - 13.2 ขอบเขตการปฏิบัติงาน/ ลักษณะและขอบเขตของการปฏิบัติงานตรวจสอบภายใน ผู้สอบบัญชีจำเป็นต้องพิจารณาว่าผู้บริหารได้ปฏิบัติตามข้อเสนอแนะของหน่วยงานตรวจสอบภายในหรือไม่ และมีหลักฐานอย่างไรว่าผู้บริหารได้ปฏิบัติตามนั้น
  - 13.3 ความรู้ความสามารถทางวิชาชีพ/ งานตรวจสอบภายในปฏิบัติโดยผู้ตรวจสอบภายในที่ได้รับการฝึกอบรมทางวิชาชีพและมีความชำนาญในการปฏิบัติงานอย่างเพียงพอหรือไม่ ตัวอย่างเช่น ผู้สอบบัญชีอาจสอบถามนโยบายการจ้างงาน การฝึกอบรมพนักงานตรวจสอบภายใน ประสบการณ์ และคุณสมบัติทางวิชาชีพ
  - 13.4 ความระมัดระวังของผู้ประกอบวิชาชีพ /งานตรวจสอบภายในได้มีการวางแผน การควบคุมงานสอบทาน และการจัดทำเอกสารหลักฐานอย่างเหมาะสมหรือไม่ ผู้สอบบัญชีควรพิจารณาว่ามีคู่มือการตรวจสอบ แผนการปฏิบัติงาน และกระดาษทำการอย่างเพียงพอ

การติดต่อประสานงานระหว่างหน่วยงานตรวจสอบภายในและผู้สอบบัญชี

14. ในการวางแผนที่จะใช้งานตรวจสอบภายใน ผู้สอบบัญชีจะต้องพิจารณาแผนงานตรวจสอบภายในสำหรับงวด และปรึกษาหารือเกี่ยวกับงานตรวจสอบภายในตั้งแต่วันที่เริ่มแรกของการวางแผน ในกรณีที่งานตรวจสอบภายในเป็นปัจจัยหนึ่งในการกำหนดลักษณะ ระยะเวลา และขอบเขตของวิธีการสอบบัญชี ผู้สอบบัญชีควรตกลงกับหน่วยงานตรวจสอบเป็นการล่วงหน้าในเรื่องระยะเวลาของงานตรวจสอบภายใน ขอบเขตของงานตรวจสอบภายใน ปริมาณการ

ทดสอบ วิธีการเลือกตัวอย่าง การจัดทำเอกสารหลักฐาน วิธีการปฏิบัติเกี่ยวกับการสอบทาน และการรายงาน

15. การประสานงานกับหน่วยงานตรวจสอบภายในจะมีประสิทธิผลมากขึ้นหากมีการประชุมร่วมกัน เป็นระยะตามความเหมาะสมในระหว่างงวดที่ตรวจสอบ ผู้สอบบัญชีจำเป็นต้องได้รับคำชี้แจงและได้รับรายงานการตรวจสอบภายในที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งได้รับแจ้งเกี่ยวกับเรื่องสำคัญๆ ต่างๆ ที่อยู่ในความสนใจของผู้ตรวจสอบภายในซึ่งอาจจะกระทบต่องานของผู้สอบบัญชี ในทำนองเดียวกันผู้สอบบัญชีควรแจ้งให้ผู้ตรวจสอบภายในทราบถึงเรื่องที่สำคัญซึ่งอาจมีผลกระทบต่องานตรวจสอบภายในด้วย

การประเมินและการทดสอบผลงานตรวจสอบภายใน

16. ผู้สอบบัญชีควรประเมินและทดสอบผลงานตรวจสอบภายในเฉพาะเรื่องในกรณีที่ต้องการใช้ผลงานนั้น เพื่อให้แน่ใจว่าผลงานดังกล่าวเพียงพอสำหรับวัตถุประสงค์ของผู้สอบบัญชี
17. การประเมินผลงานตรวจสอบภายในเฉพาะเรื่องเป็นการพิจารณาความเพียงพอของขอบเขตของงานและแนวการตรวจสอบที่เกี่ยวข้อง และเป็นการพิจารณาว่าผลการประเมินในเบื้องต้นเกี่ยวกับงานตรวจสอบภายในยังคงมีความเหมาะสมหรือไม่ การประเมินผลงานตรวจสอบภายในดังกล่าวอาจรวมถึงการพิจารณาในเรื่องต่อไปนี้
  - 17.1 งานตรวจสอบภายในได้มีการปฏิบัติโดยผู้ตรวจสอบภายในที่ได้รับการฝึกอบรมทางวิชาชีพและมีความชำนาญในการปฏิบัติงานอย่างเพียงพอ มีการควบคุมดูแล สอบทาน และจัดทำเอกสารหลักฐานเกี่ยวกับงานของผู้ช่วยอย่างเหมาะสม
  - 17.2 การได้มาซึ่งหลักฐานการสอบบัญชีที่เพียงพอและเหมาะสมที่จะใช้เป็นเกณฑ์อย่างสมเหตุสมผลใน การสรุปผลการตรวจสอบ
  - 17.3 ข้อสรุปมีความเหมาะสมในสถานการณ์นั้นๆ และรายงานที่ได้จัดทำขึ้นสอดคล้องกับผลของการปฏิบัติงาน
  - 17.4 ข้อยกเว้นหรือเรื่องผิดปกติที่เปิดเผยโดยหน่วยงานตรวจสอบภายในได้รับการแก้ไขอย่างเหมาะสม

18. การกำหนดลักษณะ ระยะเวลา และขอบเขตของการทดสอบผลงานตรวจสอบภายในจะขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้สอบบัญชีในเรื่องความเสี่ยงและความมีสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ตรวจสอบ และการประเมินในเบื้องต้นเกี่ยวกับงานตรวจสอบภายในตลอดจนการประเมินผลงานตรวจสอบภายในเฉพาะเรื่อง การทดสอบดังกล่าวอาจรวมถึงการตรวจสอบรายการที่หน่วยงานตรวจสอบได้ตรวจสอบแล้ว การตรวจสอบรายการอื่นซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับรายการที่ตรวจสอบโดยหน่วยงานตรวจสอบภายใน และการสังเกตการณ์การปฏิบัติงานของหน่วยงานตรวจสอบภายใน
19. ผู้สอบบัญชีควรบันทึกข้อสรุปที่ได้จากการประเมินและการทดสอบผลงานตรวจสอบภายในเฉพาะเรื่อง

วันที่ปฏิบัติ

20. มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 610 “การพิจารณาผลงานตรวจสอบภายใน” ให้ถือปฏิบัติกับการตรวจสอบงบการเงินสำหรับงวดหรือปีบัญชีสิ้นสุดใน หรือหลัง วันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2544 เป็นต้นไป

การนำไปใช้กับภาครัฐ

หลักการพื้นฐานในมาตรฐานฉบับนี้ นำไปใช้กับการตรวจสอบงบการเงินในภาครัฐ แนวทางปฏิบัติเพิ่มเติมเพื่อประกอบการพิจารณาผลงานตรวจสอบภายในในการตรวจสอบภาครัฐให้ถือปฏิบัติตามมาตรฐานการสอบบัญชีในภาครัฐหากมีการกำหนดเพิ่มเติม

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวปาริชาติ บุตรวงศ์ เกิดวันที่ 25 มกราคม พ.ศ. 2523 จบระดับมัธยมศึกษาจากโรงเรียนขอนแก่นวิทยายน และระดับปริญญาตรีจากคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี ภาควิชาการบัญชี สาขาวิชาการระบบสารสนเทศทางการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปี พ.ศ. 2544 และศึกษาต่อระดับปริญญาโทที่คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี ภาควิชาการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปี พ.ศ. 2544

ศูนย์วิทยพัชการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย